

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ
УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

**Кафедра
цивільно-правових дисциплін**

**Збірник
ситуаційних завдань з навчальної
дисципліни**

«ДЕЛІКТНІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ»

**м. Одеса
2022**

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

Кафедра цивільно-правових дисциплін

**Збірник ситуаційних завдань з
навчальної дисципліни
«Деліктні зобов'язання»**

м. Одеса
2022

Рекомендовано до друку
Вченою радою ОДУВС
(протокол № 5 від 26 грудня 2022 р.)

Обговорено на засіданні
кафедри цивільно-правових
дисциплін факультету підготовки
фахівців для підрозділів превентивної діяльності
ОДУВС
(протокол № 13 від 18.08.2022 р.)

Рецензенти:

Давидова І.В. – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія»;

Мирза С.С. – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільно-правових дисциплін Одеського державного університету внутрішніх справ.

Укладачі:

Маковій В.П. - кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільно-правових дисциплін Одеського державного університету внутрішніх справ, завідувач кафедри цивільно-правових дисциплін.

Церковна О.В. - кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільно-правових дисциплін Одеського державного університету внутрішніх справ.

Збірник ситуаційних завдань з навчальної дисципліни «Деліктні зобов'язання». Укладачі: кандидат юридичних наук, доцент Маковій В.П., кандидат юридичних наук, доцент Церковна О.В. Одеса: ОДУВС, 2022. 64 с.

З М І С Т

Вступ	4
Тематичний план дисципліни	7
Тема 1. Загальні положення про деліктні зобов'язання	7
Тема 2. Зобов'язання із заподіяння шкоди особами з вадами дієздатності	12
Тема 3. Зобов'язання із заподіяння шкоди майну, життю та здоров'ю фізичної особи	17
Тема 4. Зобов'язання із заподіяння шкоди актами влади, органом, що здійснює оперативно-розшукову діяльність, досудове розслідування, прокуратури та суду	23
Тема 5. Зобов'язання із заподіяння шкоди джерелом підвищеної небезпеки	29
Тема 6. Зобов'язання із заподіяння шкоди внаслідок недоліків товарів, робіт (послуг)	35
Тема 7. Цивільно-правова відповідальність за заподіяння шкоди	40
Методи контролю	46
Питання для підсумкового контролю	51
Рекомендована література	55

ВСТУП

Метою вивчення навчальної дисципліни “Деліктні зобов’язання” є закріплення та поглиблення набутих здобувачами вищої освіти теоретичних знання з правового регулювання зобов’язань, які виникають із заподіяння шкоди протиправними діями суб’єктів цивільно-правових відносин (деліктних зобов’язань), оволодіння навичками правильного використання набутих знань в процесі виконання своїх службових обов’язків за обраним фахом, вивчення основних наукових течій в цій сфері.

Загальноосвітня (навчальна) - сприяти становленню сучасного висококваліфікованого фахівця-юриста на підставі вивчення деліктних зобов’язань як інституту цивільного законодавства.

Розвиваюча - формувати й розвивати правові знання слухачів, навчити їх аналізувати нормативно-правові акти та інші документи, виробити навички самостійного аналізу державно-правових явищ, уміння застосовувати отримані знання при оцінюванні конкретної ситуації, сприяти оволодінню уміннями та навичками, які потрібні у професійній діяльності.

Виховна - формувати переконання та ціннісні орієнтації здобувачів вищої освіти відповідно до ідеалів гуманізму, демократії, соціальної справедливості, поваги до особистості, виховувати активну громадську позицію, сприяти усвідомленню ролі та значення юридичної діяльності в становленні Української держави; сприяти розвитку в майбутніх юристів правової свідомості і правової культури, професійних й особистих якостей.

Основними завданнями вивчення дисципліни “Деліктні зобов’язання” є наступні:

- засвоїти нормативні приписи щодо інституту деліктних зобов’язань, а саме:

- щодо поняття деліктних зобов’язань, їх принципів, функцій, систематизації;
- про правову природу деліктних зобов’язань, як виду охоронних цивільних правовідносин;
- про зміст цивільно-правових норм, які регулюють деліктні зобов’язання, та їх дію;
- щодо поняття делікту, його ознак та підстав виникнення;
- про цивільно-правову відповідальність за завдання шкоди, її підстави та умови виникнення, а також підстави звільнення від відшкодування шкоди;
- про елементи деліктних зобов’язань, генеральний та спеціальний делікти;
- про особливості відшкодування шкоди, завданої малолітніми, неповнолітніми, недієздатними та обмеженими в дієздатності особами, емансипованими та адієздатними особами;
- щодо особливостей відшкодування шкоди, завданої майну, життю та здоров’ю особи;

- про особливості відшкодування шкоди, завданої актами влади, органами, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, досудове розслідування, прокуратури та суду;

- щодо особливостей відшкодування шкоди, завданої джерелом підвищеної небезпеки;

- про особливості відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків товарів, робіт (послуг);

- щодо особливостей відшкодування моральної шкоди.

- навчитися їх використовувати у повсякденній діяльності за обраним фахом;

- вивчити основні наукові погляди, які обґрунтовують юридичну природу того чи іншого виду зобов'язань з відшкодування шкоди;

- навчитися застосовувати методи пізнання навчального матеріалу при вивченні дисципліни “Деліктні зобов'язання”;

- сформувати вміння логічно мислити й застосовувати методи наукового пізнання у процесі засвоєння основних положень щодо видів деліктних зобов'язань;

- сформувати вміння вирішувати колізійні ситуації та усувати прогалини в законодавстві шляхом застосування аналогії права та аналогії закону;

- поєднувати теоретичні та практичні знання при розв'язанні задач та інших завдань практичного спрямування.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі вищої освіти повинні:

знати :

- визначення поняття деліктних зобов'язань, їх принципів, функцій;

- характеристику класифікації зобов'язань з відшкодування шкоди за різними критеріями;

- відмінності між категоріями «засоби захисту» і «засоби відповідальності»;

- характеристику умов відповідальності, що включаються до визначення складу цивільного правопорушення;

- основні відмінності між договірною та недоговірною відповідальністю;

- особливості деліктних зобов'язань з активною та пасивною множинністю;

- співвідношення понять «заподіювач шкоди (деліквент)» і «потерпілий»;

- характеристику співвідношення понять «майнова шкода» та «збитки»;

- умови виникнення зобов'язань з відшкодування моральної шкоди;

- загальну характеристику відшкодування шкоди, завданої каліцтвом,

іншим ушкодженням здоров'я фізичної особи;

- специфічні риси відшкодування шкоди, завданої смертю фізичної особи;

- умови відшкодування шкоди, завданої актами влади, органами, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, досудове розслідування, прокуратури та суду;

- загальну характеристику відшкодування шкоди, завданої джерелом підвищеної небезпеки;

- особливості відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків товарів, робіт (послуг).

Крім того, здобувач вищої освіти повинен знати:

- *на понятійному рівні* тенденції розвитку деліктних зобов'язань в умовах ринкової економіки, що зумовлює необхідність знань не тільки відповідно правового регулювання, а й вивчення правових засад регулювання деліктних зобов'язань;

- *на фундаментальному рівні* зміст проблеми деліктних зобов'язань як інституту цивільного законодавства, методологічні засади аналізу нормативно-правової бази, специфіку предмета правового регулювання, а також джерел, норм які власне і складають його систему;

- *на практично-творчому рівні* вимоги, які ставляться до юриста-спеціаліста, юриста-керівника це правове супроводження деліктних зобов'язань та недопустимість залишення поза увагою прав та інтересів потерпілої особи у вказаних відносин, формування високої культури в суспільстві.

вміти :

- давати вірну юридичну кваліфікацію означеним фактичним відносинам;

- тлумачити норми, що регулюють зобов'язання з відшкодування шкоди;

- застосовувати на практиці діюче законодавство;

- розробляти проекти позову та іншої документації, при заподіянні шкоди.

При цьому також вміти

- на евристичному (алгоритмічному) рівні* формувати власну точку зору щодо об'єктивної необхідності вивчення особливостей деліктних зобов'язань, а також подібних відносин, що недостатньо врегульовані законодавчими актами;

- на творчому рівні* використовувати свої внутрішні якості у підвищенні ефективності професійної діяльності, досліджувати недоліки законодавчого регулювання окремих деліктних зобов'язань в умовах ринкової економіки і формувати пропозиції щодо їх вирішення.

ТЕМА № 1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРО ДЕЛІКТНІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ.

План лекції

1. Поняття делікту, підстави виникнення та ознаки.
2. Елементи деліктного зобов'язання.
3. Аналіз підстав звільнення від деліктної відповідальності.
4. Елементи деліктного зобов'язання.
5. Види деліктних зобов'язань.
6. Особливості відшкодування моральної шкоди.

Зміст лекції

Загальні положення про відшкодування шкоди. Поняття делікту. Підстави виникнення зобов'язань з відшкодування шкоди. Відмінність деліктних зобов'язань від договірних. Ознаки зобов'язань з відшкодування шкоди. Принципи, функції зобов'язань з відшкодування шкоди. Система зобов'язань з відшкодування шкоди. Елементи деліктних зобов'язань. Генеральний та спеціальний делікти.

Поняття моральної шкоди. Співвідношення понять «компенсація» та «відшкодування» моральної шкоди. Умови виникнення зобов'язань з відшкодування моральної шкоди.

Обставини, які необхідно з'ясувати при покладенні на особу обов'язку відшкодування моральної шкоди. Суб'єкти компенсації моральної шкоди.

Визначення розміру компенсації за моральну шкоду. Сучасні методики грошової оцінки розміру моральної шкоди. Специфіка окремих видів компенсації моральної шкоди та строки позовної давності при компенсації.

Відшкодування моральної шкоди незалежно від вини заподіювача. Звільнення боржника від відповідальності за завдану моральну шкоду

Самостійна робота

Ознайомитись із планом семінарського заняття, питаннями, що належать до цієї теми.

Опрацювати конспект лекції з даної теми, звернувши, при цьому увагу на загальне поняття делікту, підстави виникнення, ознаки, елементи, принципи та функції зобов'язань з відшкодування шкоди, проаналізувати відмінності деліктних зобов'язань від договірних, звернути увагу на систему зобов'язань з відшкодування шкоди, а також на особливості відшкодування моральної шкоди..

Опрацювати рекомендовану для вивчення теми літературу, законспектувати окремі положення, що стосуються питань теми, або зробити нотатки, групуючи їх за певними ознаками.

Рекомендується зробити у робочому зошиті план відповіді на кожне питання, яке виноситься на розгляд під час семінарського заняття.

Самостійно розглянути наступні питання:

1. Особливість елементів складу цивільного правопорушення.
2. Право зворотної вимоги.
3. Об'єктний склад зобов'язань з заподіяння шкоди.

Семінарське заняття

Питання

1. Поняття та ознаки зобов'язань із заподіяння шкоди.
2. Підстави виникнення зобов'язань із заподіяння шкоди.
3. Елементи зобов'язань із заподіяння шкоди.
4. Принципи та функції зобов'язань із заподіяння шкоди.
5. Особливості відшкодування моральної шкоди.

Мета заняття: закріпити знання здобувачів вищої освіти щодо поняття делікту, підстави виникнення, ознак, елементів, принципів та функцій зобов'язань з відшкодування шкоди, відмінності деліктних зобов'язань від договірних, системи зобов'язань з відшкодування шкоди, особливостей відшкодування моральної шкоди.

Завдання для самостійної роботи:

1. Ознайомитися з постановою пленуму ВСУ «Про судову практику у справах про відшкодування моральної (немайнової) шкоди» № 4 від 31.03.1995 р. // <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v0004700-95>

Враховуючи зміст Постанови скласти позовну заяву про відшкодування моральної шкоди.

2. Розв'язати ситуаційні завдання:

Ситуаційне завдання 1.

Лаптев звернувся до суду з позовом про стягнення з Павлова шкоди, заподіяної загибеллю належної йому корови з вини Павлова. В обґрунтування позову він послався на те, що він і Павлов за домовленістю пасли по черзі належу їм та іншим мешканцям села худобу (корів і овець).

У день загибелі корови Лаптева цю роботу виконував Павлов, який залишив худобу без нагляду, відлучившись скупатися в річці. В цей час корова Лаптева зайшла в болото, де і потонула.

Суд, керуючись ст. 1166 ЦК України, задовольнив позов Лаптева.

Проаналізуйте ситуацію. Обґрунтуйте чи правильним є рішення суду.

Ситуаційне завдання 2.

У Гусєва, жителя села Заріччя, були викрадені колоди, заготовлені ним для будівництва будинку. Через два тижні йому стало відомо, що на другий день після викрадення житель сусіднього села Лукін купив 10 колод у невідомого шофера на дуже вигідних умовах. Прийшовши до Лукина, Гусєв по мітках, які випадково збереглися впізнав свої колоди, але вони вже були вмонтовані в сарай, який будував Лукін. Останній не заперечував покупки колод у невідомого йому водія, але вимогу Гусєва відшкодувати йому вартість колод або передати 10 таких же колод відхилив, вказавши, що, купуючи колоди, він не знав і не припускав, що вони були викрадені у когось. Гусєв звернувся до суду з позовом до Лукина про стягнення з нього вартості викрадених 10 колод.

Проаналізуйте ситуацію. Яке рішення повинен винести суд? Чи зміниться рішення, якщо буде встановлено, що колоди у Гусєва викрав і продав Лукину шофер Галкін? Відповідь обґрунтуйте.

Ситуаційне завдання 3.

Працівник лісохімічного комбінату Міхєєв викрав з цистерни, що належить лісохімічному комбінату, метиловий спирт, яким пригостив свого знайомого Баранова. В результаті отруєння Баранов втратив зір на обидва ока і став інвалідом 1-ї групи, а сам Міхєєв втратив зір на 50% і став інвалідом 2-ї групи. Баранов пред'явив до комбінату позов про відшкодування завданої йому майнової та моральної шкоди. Аналогічний позов до комбінату пред'явив і Міхєєв.

Проаналізуйте ситуацію. Чи підлягають позови Баранова і Міхєєва задоволенню? Відповідь обґрунтуйте.

Рекомендована література:

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України від 28 червня 1996р. № 254к/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. ст.141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Цивільний кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 р. № 435-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 40-44. ст. 356. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
3. Цивільний процесуальний кодекс України : Закон України від 18 березня 2004 р. №1618-IV. Відомості Верховної Ради України. 2004. № 40-41, 42. ст. 492. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>
4. Сімейний кодекс України : Закон України від 10 січня 2002 р. Відомості Верховної Ради України. 2002. № 21-22. ст. 135. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14>
5. Про виконання рішень та застосування практики Європейського

суду з прав людини : Закон України від 23 лютого 2006р. Відомості Верховної Ради України. 2006. № 30. Ст. 260. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15>

Базова:

6. Вплив інтеграційних тенденцій на розвиток національного права : матеріали міжнародної науково-практичної конференції м. Одеса, 25 лютого 2022 р. / редкол. В.П. Маковій та ін. – Одеса, ОДУВС, 2022. 204 с.

7. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України / за заг. ред. Короса С.О. Київ : ВД «Професіонал», 2019. 1152 с.

8. Науково-практичний коментар Цивільного процесуального кодексу України / за заг. ред. Короса С.О. Київ : ВД «Професіонал», 2019. 496 с.

9. Особливості застосуванні рішень Європейського союзу з прав людини при розгляді цивільних справ : навч. посіб. Львів : ЛьвДУВС, 2019. 404 с.

10. Проблемні питання правоохоронної та правозахисної діяльності в контексті євроінтеграційних тенденцій : матеріали міжнародної курсантсько-студентської наук.-практ. конф., м. Одеса, 30 квітня 2022 р. / редкол. В. П. Маковій, та ін. Одеса, ОДУВС, 2022. 478 с.

11. Цивільне право України. Договірні та недоговірні зобов'язання : підручник / за ред. С.С. Бичкової. Київ : Правова єдність, 2014. 496 с.

12. Цивільне право України. Загальна частина : підручник. / за ред. І.А. Бірюкова, Ю.О. Заїки. Київ : Правова єдність, 2014. 510 с.

13. Цивільне право України. Особлива частина : підручник / за ред. Р.Б. Шишки. Київ : Ліра-К, 2015. 1024 с.

14. Цивільне право України. Особлива частина : підручник. / за ред. В.Г. Фазикоша, С.Б. Булеци. Київ : Знання, 2013. 751 с.

15. Цивільне процесуальне право України : навч. посіб. / за ред. Н.Ю. Голубевої. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2019. 436 с.

16. Цивільний процесуальний кодекс України : науково-практичний коментар / за заг. ред. М.М. Ясинка. Київ : Алерта, 2018. 604 с.

Допоміжна:

17. Борисова Ю.Є. Підстави виникнення деліктних зобов'язань у цивільному праві України та США. *Вісник ОНУ імені І. І. Мечникова*. Правознавство. 2019. Т. 24. Вип. 1(34). С. 193-200. URL: [https://doi.org/10.18524/2304-1587.2019.1\(34\).170643](https://doi.org/10.18524/2304-1587.2019.1(34).170643).

18. Горіславська І.В. Елементи деліктної відповідальності у процесі конвергенції правових систем. *ПРАВО. ЛЮДИНА. ДОВКІЛЛЯ*. 2019. № 3. Том 10. С. 94-102. URL: <http://dx.doi.org/10.31548/law2019.03.012>.

19. Жегулін. Б. Новий погляд на делікт. теоретичні та практичні проблеми інституту деліктної відповідальності. *Юридичний вісник*. 2021. №

5. С. 84-92. URL: <https://doi.org/10.32837/yuv.v0i5.2250>.

20. Карнаух Б. Відшкодування шкоди, завданої іншою особою (стаття 1172 Цивільного кодексу України). *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 11. С. 29-33. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2020/11/5.pdf>.

21. Карнаух Б. Деліктна відповідальність органів публічної влади за цивільним кодексом України. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. № 3. С. 19-24. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2021/3/4.pdf>.

22. Карнаух Б. Співучасть у делікті, або що слід розуміти під завданням шкоди «спільними діями або бездіяльністю». Нове українське право. 2022. № 2. С. 44-52. URL: <https://doi.org/10.51989/NUL.2022.2.6>.

23. Маковій В.П. Темпоральні величини у парадигмі модернізації цивільного законодавства. Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. 2021. № 3 (112). С. 148-153. URL: <https://visnik.dduvs.in.ua/wp-content/uploads/2022/02/PDF/NV-3-2021-148-153.pdf>

24. Маковій В.П. Часові категорії в універсальних положеннях забор'язального права. Теоретичні та практичні проблеми застосування норм цивільного, трудового та господарського прав в сучасних умовах : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 23 лист. 2018 р.) : у 2 ч. – Дніпро : Видавець Біла К. О, 2018. С. 58 – 60. URL: <http://dspace.oduvs.edu.ua/bitstream/123456789/1298/1/%d0%9c%d0%b0%d0%ba%d0%be%d0%b2%d0%b8%d0%b9%20%d0%97%d0%b1%d1%96%d1%80%d0%bd%d0%b8%d0%ba%20%d0%94%d0%bd%d1%96%d0%bf%d1%80%d0%be%20%2c%2011.2018%20%d1%87%201.pdf>

25. Резніченко С.В., Церковна О.В. Підстави звільнення працівника ОВС від цивільно-правової відповідальності за завдання шкоди : монографія. Одеса : ОДУВС, 2014. 176 с. URL: <http://dspace.oduvs.edu.ua/bitstream/123456789/376/1/%D0%9C%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D1%8F%20%D0%A0%D0%B5%D0%B7%D0%BD%D1%96%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE%20%D0%A1.%D0%92.%20%D0%A6%D0%B5%D1%80%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%B0%20%D0%9E.%D0%92.%20%D0%9F%D1%96%D0%B4%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%B2%D0%B8%20%D0%B7%D0%B2%D1%96%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B5%D0%BD%D0%B%D1%8F%20%D0%BF%D1%80%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%B2%D0%BD%D0%B8%D0%BA%D0%B0%20%D0%9E%D0%92%D0%A1%20%D0%B2%D1%96%D0%B4%20%D1%86%D0%B8%D0%B2%D1%96%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE-%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D1%97%20%D0%B2%D1%96%D0%B4%D0%BF%D0%BE%D0%B2%D1%96%D0%B4%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96%20%D0%B7%D0%B0%20%D0%B7%D0%B0%D0%BF%D0%BE%D0%B4%D1%96%D1%8F%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D1%88%D0%BA%D0%BE%D0%B4%D0%B8.pdf>

ТЕМА № 2. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ ІЗ ЗАПОДІЯННЯ ШКОДИ ОСОБАМИ З ВАДАМИ ДІЄЗДАТНОСТІ.

План лекції

1. Особливості деліктних зобов'язань за участю малолітніх та неповнолітніх осіб.
2. Особливості деліктних зобов'язань за участю недієздатних та обмежено дієздатних осіб.

Зміст лекції

Особливості відшкодування шкоди, завданої малолітньою та неповнолітньою особою. Коло осіб, які притягаються до відповідальності за вказаним деліктом. Малолітні та неповнолітні особи як заподіювачі шкоди.

Батьки (усиновлювачі), опікуни як суб'єкти відповідальності за завдану шкоду. Протиправність поведінки батьків у даному делікті. Вина батьків у вказаному зобов'язанні. Випадки звільнення батьків від відповідальності у даному правовідношенні.

Субсидіарна (додаткова) відповідальність батьків.

Відшкодування шкоди завданої неповнолітньою особою після набуття нею повної цивільної дієздатності

Особливості відшкодування шкоди, завданої недієздатною фізичною особою, та фізичною особою цивільна дієздатність якої обмежена.

Відшкодування шкоди, завданої адієздатною особою.

Самостійна робота

Ознайомитись із планом семінарського заняття, питаннями, що належать до цієї теми.

Опрацювати конспект лекції з даної теми, звернувши, при цьому увагу на особливості відшкодування шкоди, завданої малолітньою та неповнолітньою особою; особливості відшкодування шкоди завданої неповнолітньою особою після набуття нею повної цивільної дієздатності; особливості відшкодування шкоди, завданої недієздатною фізичною особою, та фізичною особою цивільна дієздатність якої обмежена; особливості відшкодування шкоди, завданої адієздатною особою..

Опрацювати рекомендовану для вивчення теми літературу, законспектувати окремі положення, що стосуються питань теми, або зробити нотатки, групуючи їх за певними ознаками.

Рекомендується зробити у робочому зошиті план відповіді на кожне питання, яке виноситься на розгляд під час семінарського заняття.

Самостійно розглянути наступні питання:

1. Особливість відшкодування шкоди, завданої малолітньою особою,
2. Особливість відшкодування шкоди, завданої неповнолітньою особою,

3. Особливість відшкодування шкоди, завданої недієздатною особою,
4. Особливість відшкодування шкоди, завданої особою, дієздатність якої обмежена,
5. Особливість відшкодування шкоди, завданої особою, яка не усвідомлювала значення своїх дій та (або) не могла керувати ними.

Семінарське заняття

Питання

1. Суб'єктивний склад зобов'язання із заподіяння шкоди особами з вадами дієздатності.
2. Особливості відповідальності малолітніх та неповнолітніх осіб за заподіяну шкоду.
3. Відшкодування заподіяної шкоди обмеженими в дієздатності та недієздатними особами.

Мета заняття: закріпити знання здобувачів вищої освіти щодо особливостей відшкодування шкоди, завданої малолітньою та неповнолітньою особою; особливостей відшкодування шкоди завданої неповнолітньою особою після набуття нею повної цивільної дієздатності; особливостей відшкодування шкоди, завданої недієздатною фізичною особою, та фізичною особою цивільна дієздатність якої обмежена; особливостей відшкодування шкоди, завданої адієздатною особою.

Завдання для самостійної роботи:

1. Проаналізуйте ч. 2 ст. 1184 Цивільного кодексу України. Випишіть перелік умов, за яких відшкодування шкоди можливе за рахунок майна недієздатної особи.
2. Розв'язати ситуаційні завдання:

Ситуаційне завдання 1.

Вася Мухін (12 років) проживав в селі у своїй бабусі Федотової. Там він познайомився з сусідським хлопчиком Колею Суховим (13 років).

Одного разу, скориставшись тим, що бабусі не було вдома, вони увійшли в кімнату квартиранта бабусі Нікітіна, викрали у нього зимову куртку та рукавички на загальну суму 1000 грн. і продали їх невідомій особі за 500 грн., які зберігалися у Васі і були у нього відібрані незабаром після пропажі речей Нікітіна.

Нікітін пред'явив позов до Федотової, до матері Васі - Мухіної Н.І. (Батька у Васі не було) і до батьків Коли - Сухова В.І. і Сухової І.І. про відшкодування йому шкоди в сумі 500 грн., заподіяної Васею і Колею.

Суд стягнув з Федотової, що не здійснювала належного нагляду за Васею, і матері Колі - Сухової І.І., яка не займалася вихованням сина, 500 грн. солідарно.

Сухова В.І. (батька Колі) і Мухіну Н.І. (мати Васі) суд від відповідальності звільнив, оскільки Сухов В.І. з сім'єю не проживав вже 5 років (шлюб з Суховою І.І. був розірваний), а Мухіна Н.І. перебувала в тривалому закордонному відрядженні, не могла здійснюватигляд за сином (тому і відправила його до бабусі), тому їх провини в заподіянні шкоди Нікітіну їхніми дітьми немає.

Федотова просила звільнити її від відповідальності на тій підставі, що, оскільки збитки Нікітіну було завдано на суму 1000 грн. і, отже, на частку Васі падає 500 руб., то відібрані у нього 500 руб. повністю відшкодовують належну з неї частку збитку.

Проаналізуйте ситуацію. Як повинно бути вирішено цю справу? Відповідь обґрунтуйте.

Ситуаційне завдання 2.

Сергій Нікітін, 16 років, батьки якого позбавлені батьківських прав два роки тому, викрав автомобіль, залишений без нагляду біля магазину "Секунда". Проїжджаючи на великій швидкості вулицею, він збив солдата Воротнікова, який переходив вулицю при червоному світлі світлофора, поспішаючи у службових справах. Солдат зі струсом мозку і численними переломами кісток і розривами внутрішніх органів був доставлений у військовий госпіталь, де перебував на лікуванні тривалий час. Воротніков був визнаний інвалідом першої групи і демобілізований з армії. Воротніков подав до суду позов до Нікітіна про відшкодування шкоди, заподіяної його здоров'ю.

Проаналізуйте ситуацію. Чи правомірним є позов до Нікітіна? Чи може суд покласти відповідальність на батьків Сергія Нікітіна? Відповідь обґрунтуйте.

Ситуаційне завдання 3.

Віктор, 12 років, перебуваючи в літньому таборі, кинув в море розбиту пляшку. Його вихователька Дронова зробила йому зауваження, але не прийняла заходів щодо вилучення пляшки і не попередила про небезпеку інших відпочиваючих. Олег, 13 років, виходячи в цей час з моря на берег, наступив на розбиту пляшку. Рана була настільки глибокою і болючою, що весь термін перебування в таборі Олег був змушений просидіти в кріслі, а під час повернення додому пересувався на милицях.

Проаналізуйте ситуацію. Хто і в якому розмірі буде нести відповідальність за шкоду заподіяну Олегу? Чи можливо в цьому випадку притягнути до відповідальності Дронову? Відповідь обґрунтуйте.

Рекомендована література:

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України від 28 червня 1996р. № 254к/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. ст.141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Цивільний кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 р. № 435-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 40-44. ст. 356. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
3. Цивільний процесуальний кодекс України : Закон України від 18 березня 2004 р. №1618-IV. Відомості Верховної Ради України. 2004. № 40-41, 42. ст. 492. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>
4. Сімейний кодекс України : Закон України від 10 січня 2002 р. Відомості Верховної Ради України. 2002. № 21-22. ст. 135. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14>
5. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини : Закон України від 23 лютого 2006р. Відомості Верховної Ради України. 2006. № 30. Ст. 260. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15>

Базова:

6. Вплив інтеграційних тенденцій на розвиток національного права : матеріали міжнародної науково-практичної конференції м. Одеса, 25 лютого 2022 р. / редкол. В.П. Маковій та ін. – Одеса, ОДУВС, 2022. 204 с.
7. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України / за заг. ред. Короса С.О. Київ : ВД «Професіонал», 2019. 1152 с.
8. Науково-практичний коментар Цивільного процесуального кодексу України / за заг. ред. Короса С.О. Київ : ВД «Професіонал», 2019. 496 с.
9. Особливості застосуванні рішень Європейського союзу з прав людини при розгляді цивільних справ : навч. посіб. Львів : ЛьвДУВС, 2019. 404 с.
10. Проблемні питання правоохоронної та правозахисної діяльності в контексті євроінтеграційних тенденцій : матеріали міжнародної курсантсько-студентської наук.-практ. конф., м. Одеса, 30 квітня 2022 р. / редкол. В. П. Маковій, та ін. Одеса, ОДУВС, 2022. 478 с.
11. Цивільне право України. Договірні та недоговорні зобов'язання : підручник / за ред. С.С. Бичкової. Київ : Правова єдність, 2014. 496 с.
12. Цивільне право України. Загальна частина : підручник. / за ред. І.А. Бірюкова, Ю.О. Заїки. Київ : Правова єдність, 2014. 510 с.
13. Цивільне право України. Особлива частина : підручник / за ред. Р.Б. Шишки. Київ : Ліра-К, 2015. 1024 с.
14. Цивільне право України. Особлива частина : підручник. / за

ред.В.Г. Фазикоша, С.Б. Булеци. Київ : Знання, 2013. 751 с.

15. Цивільне процесуальне право України : навч. посіб. / за ред. Н.Ю. Голубевої. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2019. 436 с.

16. Цивільний процесуальний кодекс України : науково-практичний коментар / за заг. ред. М.М. Ясинка. Київ : Алерта, 2018. 604 с.

Допоміжна:

17. Борисова Ю.Є. Підстави виникнення деліктних зобов'язань у цивільному праві України та США. *Вісник ОНУ імені І. І. Мечникова*. Правознавство. 2019. Т. 24. Вип. 1(34). С. 193-200. URL: [https://doi.org/10.18524/2304-1587.2019.1\(34\).170643](https://doi.org/10.18524/2304-1587.2019.1(34).170643).

18. Горіславська І.В. Елементи деліктної відповідальності у процесі конвергенції правових систем. *ПРАВО. ЛЮДИНА. ДОВКІЛЛЯ*. 2019. № 3. Том 10. С. 94-102. URL: <http://dx.doi.org/10.31548/law2019.03.012>.

19. Жегулін. Б. Новий погляд на делікт. теоретичні та практичні проблеми інституту деліктної відповідальності. *Юридичний вісник*. 2021. № 5. С. 84-92. URL: <https://doi.org/10.32837/yuv.v0i5.2250>.

20. Карнаух Б. Відшкодування шкоди, завданої іншою особою (стаття 1172 Цивільного кодексу України). *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 11. С. 29-33. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2020/11/5.pdf>.

21. Карнаух Б. Деліктна відповідальність органів публічної влади за цивільним кодексом України. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. № 3. С. 19-24. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2021/3/4.pdf>.

22. Карнаух Б. Співучасть у делікті, або що слід розуміти під завданням шкоди «спільними діями або бездіяльністю». *Нове українське право*. 2022. № 2. С. 44-52. URL: <https://doi.org/10.51989/NUL.2022.2.6>.

23. Маковій В.П. Темпоральні величини у парадигмі модернізації цивільного законодавства. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2021. № 3 (112). С. 148-153. URL: <https://visnik.dduvs.in.ua/wp-content/uploads/2022/02/PDF/NV-3-2021-148-153.pdf>

24. Маковій В.П. Часові категорії в універсальних положеннях зобов'язального права. Теоретичні та практичні проблеми застосування норм цивільного, трудового та господарського права в сучасних умовах : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 23 лист. 2018 р.) : у 2 ч. – Дніпро : Видавець Біла К. О., 2018. С. 58 - 60. URL: <http://dspace.oduvs.edu.ua/bitstream/123456789/1298/1/%d0%9c%d0%b0%d0%ba%d0%be%d0%b2%d0%b8%d0%b9%20%d0%97%d0%b1%d1%96%d1%80%d0%bd%d0%bb8%d0%ba%20%d0%94%d0%bd%d1%96%d0%bf%d1%80%d0%be%20%2c%2011.2018%20%d1%87%201.pdf>

25. Резніченко С.В., Церковна О.В. Підстави звільнення працівника ОВС від цивільно-правової відповідальності за завдання шкоди : монографія. Одеса : ОДУВС, 2014. 176 с. URL:

<http://dspace.oduvs.edu.ua/bitstream/123456789/376/1/%D0%9C%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D1%8F%20%D0%A0%D0%B5%D0%B7%D0%BD%D1%96%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE%20%D0%A1.%D0%92.%20%D0%A6%D0%B5%D1%80%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%B0%20%D0%9E.%D0%92.%20%D0%9F%D1%96%D0%B4%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%B2%D0%B8%20%D0%B7%D0%B2%D1%96%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B5%D0%BD%D0%B%D1%8F%20%D0%BF%D1%80%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%B2%D0%BD%D0%B8%D0%BA%D0%B0%20%D0%9E%D0%92%D0%A1%20%D0%B2%D1%96%D0%B4%20%D1%86%D0%B8%D0%B2%D1%96%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE-%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D1%97%20%D0%B2%D1%96%D0%B4%D0%BF%D0%BE%D0%B2%D1%96%D0%B4%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96%20%D0%B7%D0%B0%20%D0%B7%D0%B0%D0%BF%D0%BE%D0%B4%D1%96%D1%8F%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D1%88%D0%BA%D0%BE%D0%B4%D0%B8.pdf>

ТЕМА № 3. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ ІЗ ЗАПОДІЯННЯ ШКОДИ МАЙНУ, ЖИТТЮ ТА ЗДОРОВ'Ю ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ.

План лекції

1. Характерні особливості даного виду делікту
2. Особливості відповідальності у разі завдання шкоди каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я
3. Особливості відповідальності у разі якщо шкоду завдано смертю фізичної особи.

Зміст лекції

Основні способи відшкодування майнової шкоди. Право вибору способу відшкодування шкоди.

Відшкодування юридичною або фізичною особою шкоди, завданої їхнім працівником або іншою особою. Відмежування особи, яка фактично завдала шкоду, та особи, яка має нести деліктну відповідальність. Протиправність поведінки працівника у випадку заподіяння шкоди під час виконання трудових обов'язків.

Поняття шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю. Підстави відповідальності в даному виді зобов'язання з відшкодування шкоди. Матеріальна та моральна шкода. Заробіток, дохід, матеріальні витрати. Відшкодування шкоди, завданої фізичній особі при виконанні нею договірних зобов'язань. Відшкодування шкоди, завданої

каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я малолітньої або неповнолітньої особи.

Відшкодування шкоди, завданої смертю потерпілого. Суб'єкт, об'єкт, зміст відшкодування шкоди, завданої смертю потерпілого. Порядок підрахування відшкодуваної шкоди. Витрати на поховання.

Порядок відшкодування шкоди. Збільшення, зменшення обсягу відшкодування шкоди.

Відшкодування витрат на лікування особи, яка потерпіла від злочину.

Самостійна робота

Ознайомитись із планом семінарського заняття, питаннями, що належать до цієї теми.

Опрацювати конспект лекції з даної теми, звернувши, при цьому увагу на підстави виникнення зобов'язань із заподіяння шкоди майну, життю та здоров'ю фізичної особи; особливості відшкодування шкоди, завданої майну, життю та здоров'ю фізичної особи; спеціальні правилами відшкодування шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я.

Опрацювати рекомендовану для вивчення теми літературу, законспектувати окремі положення, що стосуються питань теми, або зробити нотатки, групуючи їх за певними ознаками.

Рекомендується зробити у робочому зошиті план відповіді на кожне питання, яке виноситься на розгляд під час семінарського заняття.

Самостійно розглянути наступні питання:

1. Особливість відшкодування юридичною або фізичною особою шкоди, завданої їхнім працівником чи іншою особою.
2. Порядок відшкодування майнової шкоди, завданої фізичній особі, яка потерпіла від злочину.
3. Порядок відшкодування шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю.
4. Право на відшкодування шкоди, завданої смертю потерпілого.

Семінарське заняття

Питання

1. Підстави виникнення зобов'язань із заподіяння шкоди майну, життю та здоров'ю фізичної особи.
2. Особливості відшкодування шкоди заподіяної майну, життю та здоров'ю фізичної особи.
3. Спеціальні правила відшкодування шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я.

Мета заняття: закріпити знання здобувачів вищої освіти щодо підстав виникнення зобов'язань із заподіяння шкоди майну, життю та

здоров'ю фізичної особи; особливостей відшкодування шкоди, завданої майну, життю та здоров'ю фізичної особи; спеціальних правил відшкодування шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я.

Завдання для самостійної роботи:

1. Застосовуючи законодавчі приписи проаналізуйте інститут «Шкоди у вигляді втраченого заробітку (доходу)».

Випишіть характеристику факторів, які враховуються при визначенні зазначеної шкоди.

2. Розв'язати ситуаційні завдання:

Ситуаційне завдання 1.

1. При зіткненні вантажного судна з пасажирським, останній отримав велику пробойну в місці розташування пасажирських кают, які були миттєво затоплені. Винним в аварії було визнано капітана пасажирського судна. При цьому загинули: Лахова, 35 років, що мала на своєму утриманні матір – 60 років, і дочку – 10 років; Корнев, 40 років, мав на своєму утриманні дружину – 40 років, працюючу і зайняту доглядом за трьома дітьми 10, 8 і 7 років. Мати Лахової і дружина Корнева подали в суд позови до компанії «Vacation», власника пасажирського судна про відшкодування шкоди особам, які зазнали збитків у результаті смерті годувальника: матері і дочці Лахової, дружині Корнева та його трьом дітям.

Проаналізуйте ситуацію. Чи мають право на відшкодування шкоди особи, зазначені у позовах? Хто відшкодовує шкоду особам, які зазнали збитків у результаті смерті годувальника? Чи зобов'язана компанія «Vacation» відшкодувати необхідні витрати на поховання Лахової і Корнева їх родичам, які здійснили дані витрати? Всі відповіді обґрунтуйте.

Ситуаційне завдання 2.

Ніколіна подала позов про відшкодування шкоди, заподіяної смертю годувальника, пославшись на те, що в результаті наїзду автобуса автотранспортного підприємства «АТП- 14» загинув чоловік, на утриманні якого перебувала їх неповнолітня дочка. Суд задовольнив позов частково, застосувавши принцип змішаної вини, оскільки в діях загиблого чоловіка була груба необережність. Як було встановлено судом, Ніколін в стані сильного алкогольного сп'яніння йшов по краю тротуару і, не втримавши рівноваги, впав на проїжджу частину і потрапив під колеса автобуса.

Проаналізуйте ситуацію. Чи враховується вина потерпілого при відшкодуванні шкоди? Чи правомірно судове рішення? Змінилося б рішення, якщо була встановлена проста, а не груба необережність Ніколіна? Всі відповіді обґрунтуйте.

Ситуаційне завдання 3.

Якович придбав в магазині засіб проти комарів. Прочитавши інструкцію по експлуатації, він не знайшов протипоказань, намазав руки, шию та обличчя і пішов до лісу. Вранці наступного дня він прокинувся з незрозумілими плямами на обличчі. Звернувшись до лікаря, він з'ясував, що цей засіб не можна наносити на обличчя.

Проаналізуйте ситуацію. Чи були у вказаній ситуації підстави для виникнення зобов'язань із відшкодування шкоди, заподіяної життю та здоров'ю Яковича? Відповідь обґрунтуйте.

Ситуаційне завдання 4.

Нестеренко подав позовну заяву до суду з вимогами до Петренко про відшкодування витрат на лікування і компенсацію моральної шкоди. Нестеренко вказував, що він вже давно хворіє на алергію, через що навіть був змушений переселитися з міста в село. Одного разу, коли він вийшов на город, втратив свідомість і був госпіталізований. Як з'ясувалось, напередодні його сусід обробив свою ділянку з картоплею отрутохімікатами, що і викликало загострення захворювання. Петренко відшкодовувати збитки відмовився, оскільки препарат був сертифікований належним чином, він його придбав у магазині, і, якби він не обробив картоплю, взимку його дітям не було б чого їсти.

Проаналізуйте ситуацію. Які факти будуть враховані судом при винесенні судового рішення? Чи буде задоволений позов Нестеренко? Чи зміниться рішення, якщо отрутохімікати вносились з порушенням технології? Всі відповіді обґрунтуйте.

Рекомендована література:

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України від 28 червня 1996р. № 254к/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. ст.141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Цивільний кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 р. № 435-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 40-44. ст. 356. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
3. Цивільний процесуальний кодекс України : Закон України від 18 березня 2004 р. №1618-IV. Відомості Верховної Ради України. 2004. № 40-41, 42. ст. 492. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>
4. Сімейний кодекс України : Закон України від 10 січня 2002 р. Відомості Верховної Ради України. 2002. № 21-22. ст. 135. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14>
5. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини : Закон України від 23 лютого 2006р. Відомості

Базова:

6. Вплив інтеграційних тенденцій на розвиток національного права : матеріали міжнародної науково-практичної конференції м. Одеса, 25 лютого 2022 р. / редкол. В.П. Маковій та ін. – Одеса, ОДУВС, 2022. 204 с.
7. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України / за заг. ред. Короса С.О. Київ : ВД «Професіонал», 2019. 1152 с.
8. Науково-практичний коментар Цивільного процесуального кодексу України / за заг. ред. Короса С.О. Київ : ВД «Професіонал», 2019. 496 с.
9. Особливості застосуванні рішень Європейського союзу з прав людини при розгляді цивільних справ : навч. посіб. Львів : ЛьвДУВС, 2019. 404 с.
10. Проблемні питання правоохоронної та правозахисної діяльності в контексті євроінтеграційних тенденцій : матеріали міжнародної курсантсько-студентської наук.-практ. конф., м. Одеса, 30 квітня 2022 р. / редкол. В. П. Маковій, та ін. Одеса, ОДУВС, 2022. 478 с.
11. Цивільне право України. Договірні та недоговірні зобов'язання : підручник / за ред. С.С. Бичкової. Київ : Правова єдність, 2014. 496 с.
12. Цивільне право України. Загальна частина : підручник. / за ред. І.А. Бірюкова, Ю.О. Заїки. Київ : Правова єдність, 2014. 510 с.
13. Цивільне право України. Особлива частина : підручник / за ред. Р.Б. Шишки. Київ : Ліра-К, 2015. 1024 с.
14. Цивільне право України. Особлива частина : підручник. / за ред. В.Г. Фазикоша, С.Б. Булеци. Київ : Знання, 2013. 751 с.
15. Цивільне процесуальне право України : навч. посіб. / за ред. Н.Ю. Голубевої. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2019. 436 с.
16. Цивільний процесуальний кодекс України : науково-практичний коментар / за заг. ред. М.М. Ясинка. Київ : Алерта, 2018. 604 с.

Допоміжна:

17. Борисова Ю.Є. Підстави виникнення деліктних зобов'язань у цивільному праві України та США. *Вісник ОНУ імені І. І. Мечникова. Правознавство*. 2019. Т. 24. Вип. 1(34). С. 193-200. URL: [https://doi.org/10.18524/2304-1587.2019.1\(34\).170643](https://doi.org/10.18524/2304-1587.2019.1(34).170643).
18. Горіславська І.В. Елементи деліктної відповідальності у процесі конвергенції правових систем. *ПРАВО. ЛЮДИНА. ДОВКІЛЛЯ*. 2019. № 3. Том 10. С. 94-102. URL: <http://dx.doi.org/10.31548/law2019.03.012>.
19. Жегулін. Б. Новий погляд на делікт. теоретичні та практичні проблеми інституту деліктної відповідальності. *Юридичний вісник*. 2021. № 5. С. 84-92. URL: <https://doi.org/10.32837/yuv.v0i5.2250>.

20. Карнаух Б. Відшкодування шкоди, завданої іншою особою (стаття 1172 Цивільного кодексу України). *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 11. С. 29-33. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2020/11/5.pdf>.

21. Карнаух Б. Деліктна відповідальність органів публічної влади за цивільним кодексом України. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. № 3. С. 19-24. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2021/3/4.pdf>.

22. Карнаух Б. Співучасть у делікті, або що слід розуміти під завданням шкоди «спільними діями або бездіяльністю». *Нове українське право*. 2022. № 2. С. 44-52. URL: <https://doi.org/10.51989/NUL.2022.2.6>.

23. Маковій В.П. Темпоральні величини у парадигмі модернізації цивільного законодавства. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2021. № 3 (112). С. 148-153. URL: <https://visnik.dduvs.in.ua/wp-content/uploads/2022/02/PDF/NV-3-2021-148-153.pdf>

24. Маковій В.П. Часові категорії в універсальних положеннях забор'язального права. Теоретичні та практичні проблеми застосування норм цивільного, трудового та господарського прав в сучасних умовах : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 23 лист. 2018 р.) : у 2 ч. – Дніпро : Видавець Біла К. О, 2018. С. 58 – 60. URL: <http://dspace.oduvs.edu.ua/bitstream/123456789/1298/1/%d0%9c%d0%b0%d0%ba%d0%be%d0%b2%d0%b8%d0%b9%20%d0%97%d0%b1%d1%96%d1%80%d0%bd%d0%b8%d0%ba%20%d0%94%d0%bd%d1%96%d0%bf%d1%80%d0%be%20%2c%2011.2018%20%d1%87%201.pdf>

25. Резніченко С.В., Церковна О.В. Підстави звільнення працівника ОВС від цивільно-правової відповідальності за завдання шкоди : монографія. Одеса : ОДУВС, 2014. 176 с. URL: <http://dspace.oduvs.edu.ua/bitstream/123456789/376/1/%D0%9C%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D1%8F%20%D0%A0%D0%B5%D0%B7%D0%BD%D1%96%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE%20%D0%A1.%D0%92.%20%D0%A6%D0%B5%D1%80%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%B0%20%D0%9E.%D0%92.%20%D0%9F%D1%96%D0%B4%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%B2%D0%B8%20%D0%B7%D0%B2%D1%96%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D0%BF%D1%80%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%B2%D0%BD%D0%B8%D0%BA%D0%B0%20%D0%9E%D0%92%D0%A1%20%D0%B2%D1%96%D0%B4%20%D1%86%D0%B8%D0%B2%D1%96%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE-%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D1%97%20%D0%B2%D1%96%D0%B4%D0%BF%D0%BE%D0%B2%D1%96%D0%B4%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96%20%D0%B7%D0%B0%20%D0%B7%D0%B0%D0%BF%D0%BE%D0%B4%D1%96%D1%8F%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D1%88%D0%BA%D0%BE%D0%B4%D0%B8.pdf>

ТЕМА № 4. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ ІЗ ЗАПОДІЯННЯ ШКОДИ АКТАМИ ВЛАДИ, ОРГАНОМ, ЩО ЗДІЙСНЮЄ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВУ ДІЯЛЬНІСТЬ, ДОСУДОВЕ РОЗСЛІДУВАННЯ, ПРОКУРАТУРИ ТА СУДУ.

Лекція

План лекції

1. Особливості відшкодування шкоди, завданої працівником
2. Особливості відшкодування шкоди, завданої органами державної влади, органами Автономної Республіки Крим, органами місцевого самоврядування та їх посадовими особами
3. Особливості відшкодування шкоди, завданої органами дізнання, досудового слідства, прокуратури і суду
4. Особливості відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням

Зміст лекції

Порядок відшкодування шкоди, завданої прийняттям закону про припинення права власності на певне майно.

Органи державної влади, влади АРК та місцевого самоврядування як суб'єкти заподіяння шкоди. Посадові або службові особи органів державної влади, органів влади АРК, органів місцевого самоврядування як суб'єкти заподіяння шкоди.

Особливості відшкодування шкоди, завданої органом державної влади, органом влади Автономної Республіки Крим або органом місцевого самоврядування чи посадовою (службовою) особою вищевказаних органів. Відшкодування шкоди, завданої органом державної влади, органом влади Автономної Республіки Крим або органом місцевого самоврядування у сфері нормотворчої діяльності.

Органи що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, досудове розслідування, прокуратури та суду, як суб'єкти деліктних зобов'язань в цивільному праві. Обов'язкові підстави (випадки), за наявності яких виникає право на відшкодування шкоди, завданої правоохоронними органами та судом. Боржник та кредитор у зобов'язанні відшкодування шкоди, завданої правоохоронними органами та судом.

Поняття шкоди, завданої фізичній особі внаслідок її незаконного засудження, незаконного притягнення до кримінальної відповідальності, незаконного застосування запобіжного заходу, незаконного затримання, незаконного накладення адміністративного стягнення у вигляді арешту чи виправних робіт.

Право на відшкодування шкоди, завданої фізичній особі незаконними діями органу, що здійснює оперативно-розшукову діяльність, досудове розслідування, прокуратури або суду. Особливості відшкодування шкоди у випадку закриття справи на підставі закону про амністію або акта про помилування, а також в наслідок самообмови.

Самостійна робота

Ознайомитись із планом семінарського заняття, питаннями, що належать до цієї теми.

Опрацювати конспект лекції з даної теми, звернувши, при цьому увагу на особливості зобов'язання із заподіяння шкоди органом державної влади, органом влади Автономної Республіки Крим, органом місцевого самоврядування, їх посадовою або службовою особою: особливості та підстави виникнення зобов'язання із заподіяння шкоди органом, що здійснює оперативно-розшукову діяльність, досудове розслідування, прокуратури або суду.

Опрацювати рекомендовану для вивчення теми літературу, законспектувати окремі положення, що стосуються питань теми, або зробити нотатки, групуючи їх за певними ознаками.

Рекомендується зробити у робочому зошиті план відповіді на кожне питання, яке виноситься на розгляд під час семінарського заняття.

Самостійно розглянути наступні питання:

1. Особливість відшкодування юридичною або фізичною особою шкоди, завданої їхнім працівником чи іншою особою.

2. Охарактеризуйте суб'єктний склад зобов'язань з відшкодування шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органу дізнання, попереднього (досудового) слідства, прокуратури або суду.

Семінарське заняття

Питання

1. Зобов'язання із заподіяння шкоди органом державної влади, органом влади Автономної Республіки Крим, органом місцевого самоврядування, їх посадовою або службовою особою: особливості та підстави виникнення.

2. Зобов'язання із заподіяння шкоди органом, що здійснює оперативно-розшукову діяльність, досудове розслідування, прокуратури або суду: особливості та підстави виникнення.

Мета заняття: закріпити знання здобувачів вищої освіти щодо особливостей зобов'язання із заподіяння шкоди органом державної влади, органом влади Автономної Республіки Крим, органом місцевого самоврядування, їх посадовою або службовою особою: особливості та підстави виникнення та зобов'язання із заподіяння шкоди органом, що

здійснює оперативно-розшукову діяльність, досудове розслідування, прокуратури або суду: особливості та підстави виникнення.

Завдання для самостійної роботи:

1. Ознайомтеся з заочним судовим рішенням - <http://www.revestr.court.gov.ua/Review/76280790>

Складіть позовну заяву на підставі наявного рішення суду, проаналізуйте ситуацію, щодо деліктних зобов'язань.

2. Розв'язати ситуаційні завдання:

Ситуаційне завдання 1.

Лодов звернувся в суд з позовом до обласної прокуратури та Міністерства фінансів про відшкодування матеріальних збитків та про компенсацію моральної шкоди, посилаючись на те, що він був незаконно затриманий і утримувався в місцях позбавлення волі, в результаті чого йому було завдано моральної шкоди, погіршився стан здоров'я і постраждала його репутація. Незабаром Лодов помер, після чого в справу вступила його дружина, яка просила визнати факт порушення її права на повагу до сімейного життя і стягнути компенсацію заподіяної їй моральної шкоди. Суд відмовив у позові, мотивувавши своє рішення тим, що моральна шкода була заподіяна не позивачці, а її чоловікові, але в зв'язку з його смертю не може бути компенсований, а також тим, що відшкодування шкоди за порушення права на повагу до сімейного таємниці законом не передбачено.

Проаналізуйте ситуацію. Чи правомірне рішення суду? Дайте аргументовану відповідь.

Ситуаційне завдання 2.

Сотова було засуджено до позбавлення волі на строк до 8 років за здійснення квартирних крадіжок. Вирок суду ґрунтувався на матеріалах слідства, в ході якого Сотов зізнався у скоєні злочинів і повністю визнав свою вину. Після 5 років ув'язнення Сотова було звільнено з місць позбавлення волі за амністією. Через півроку органами поліції під час квартирної крадіжки було затримано громадянина Бутова, який на слідстві зізнався у скоєні ще низки квартирних крадіжок, серед яких були і ті, в яких зізнався Сотов. За рішенням суду з Сотова було знято всі звинувачення у скоєні злочинів і визнано несудимим.

Проаналізуйте ситуацію. Чи має право Сотов на відшкодування шкоди, завданої йому діями органами слідства і суду? Дайте аргументовану відповідь.

Ситуаційне завдання 3.

Кашика під час управління автомобілем було зупинено інспектором поліції за перевищення швидкості. Під час перевірки документів і складання акта про накладення штрафу в інспектора поліції виникла підозра, що Кашик вживав алкоголь і він запропонував останньому пройти наркологічне обстеження у відповідному диспансері. Обстеження не підтвердило підозру інспектора. К. звернувся до органу ДАІ з заявою про відшкодування йому відповідно до ст. 1176 ЦК завданої шкоди — внаслідок того, що він не встиг на ділові переговори і втратив таким чином можливість укласти контракт і отримати відповідний прибуток.

Проаналізуйте ситуацію. Чи має право К. на відшкодування шкоди відповідно до ст. 1176 ЦК? Дайте аргументовану відповідь.

Ситуаційне завдання 4.

Проніна., через рекламу в газеті, звернулась до агентства з нерухомості “Город” (надалі — Агентство) за наданням їй послуг з оренди квартири з платою не більше 500 грн. на місяць. Вони уклали договір про надання таких послуг. Агентство дало Проніній адресу, телефонний номер квартири, яка може бути орендована на вказаних умовах, а також ім’я та по батькові її господаря. Проніна із офісу Агентства зателефонувала і домовилась з власником про зустріч з метою укладання договору оренди. Після цього Проніна Агентству сплатила 500 грн. як попередню оплату за послугу і отримала квитанцію. У визначений час Проніна прийшла за вказаною адресою, однак двері їй ніхто не відчинив. Телефон квартири не відповідав. Проніна зателефонувала до Агентства і їй повідомили, що власник квартири раптово мусив поїхати на дачу і буде наступного дня. Наступного дня ситуація повторилась. Через 18 три дні Проніна звернулась до Агентства з письмовою вимогою про надання послуг, передбачених договором, чи повернення сплаченої суми. Агентство заявило, що Проніна сама винна у тому, що не зустрілась одразу з власником квартири, а тому грошей повертати не буде. Проніна звернулась до прокурора району із заявою, в якій доводила, що Агентство її ошукало, вчинивши кримінальний злочин, і вимагала вжити відповідних заходів зі встановлення характеру діяльності Агентства та поверненню їй сплаченої грошової суми. Прокурор через 10 днів після отримання заяви направив за адресою Агентства свого співробітника, але Агентства за цією адресою не виявилось, воно змінило місце перебування. Через місяць Проніна отримала листа від прокурора, в якому повідомлялося, що Агентство по суті було фіктивною юридичною особою, нове місце перебування його не відоме, засновника ж за документами знайти неможливо. Проніна звернулась до адвоката за консультацією, чи може вона отримати відшкодування шкоди, завданої їй Агентством, внаслідок бездіяльності районної прокуратури.

Проаналізуйте ситуацію. Яку відповідь повинен дати Проніній адвокат? Дайте аргументовану відповідь.

Рекомендована література:

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України від 28 червня 1996р. № 254к/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. ст.141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Цивільний кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 р. № 435-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 40-44. ст. 356. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
3. Цивільний процесуальний кодекс України : Закон України від 18 березня 2004 р. №1618-IV. Відомості Верховної Ради України. 2004. № 40-41, 42. ст. 492. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>
4. Сімейний кодекс України : Закон України від 10 січня 2002 р. Відомості Верховної Ради України. 2002. № 21-22. ст. 135. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14>
5. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини : Закон України від 23 лютого 2006р. Відомості Верховної Ради України. 2006. № 30. Ст. 260. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15>

Базова:

6. Вплив інтеграційних тенденцій на розвиток національного права : матеріали міжнародної науково-практичної конференції м. Одеса, 25 лютого 2022 р. / редкол. В.П. Маковій та ін. – Одеса, ОДУВС, 2022. 204 с.
7. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України / за заг. ред. Короєда С.О. Київ : ВД «Професіонал», 2019. 1152 с.
8. Науково-практичний коментар Цивільного процесуального кодексу України / за заг. ред. Короєда С.О. Київ : ВД «Професіонал», 2019. 496 с.
9. Особливості застосуванні рішень Європейського союзу з прав людини при розгляді цивільних справ : навч. посіб. Львів : ЛьвДУВС, 2019. 404 с.
10. Проблемні питання правоохоронної та правозахисної діяльності в контексті євроінтеграційних тенденцій : матеріали міжнародної курсантсько-студентської наук.-практ. конф., м. Одеса, 30 квітня 2022 р. / редкол. В. П. Маковій, та ін. Одеса, ОДУВС, 2022. 478 с.
11. Цивільне право України. Договірні та недоговірні зобов'язання : підручник / за ред. С.С. Бичкової. Київ : Правова єдність, 2014. 496 с.
12. Цивільне право України. Загальна частина : підручник. / за ред. І.А. Бірюкова, Ю.О. Заїки. Київ : Правова єдність, 2014. 510 с.

13. Цивільне право України. Особлива частина : підручник / за ред. Р.Б. Шишки. Київ : Ліра-К, 2015. 1024 с.
14. Цивільне право України. Особлива частина : підручник. / за ред.В.Г. Фазикоша, С.Б. Булеци. Київ : Знання, 2013. 751 с.
15. Цивільне процесуальне право України : навч. посіб. / за ред. Н.Ю. Голубевої. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2019. 436 с.
16. Цивільний процесуальний кодекс України : науково-практичний коментар / за заг. ред. М.М. Ясинка. Київ : Алерта, 2018. 604 с.

Допоміжна:

17. Борисова Ю.Є. Підстави виникнення деліктних зобов'язань у цивільному праві України та США. *Вісник ОНУ імені І. І. Мечникова. Правознавство*. 2019. Т. 24. Вип. 1(34). С. 193-200. URL: [https://doi.org/10.18524/2304-1587.2019.1\(34\).170643](https://doi.org/10.18524/2304-1587.2019.1(34).170643).
18. Горіславська І.В. Елементи деліктної відповідальності у процесі конвергенції правових систем. *ПРАВО. ЛЮДИНА. ДОВКІЛЛЯ*. 2019. № 3. Том 10. С. 94-102. URL: <http://dx.doi.org/10.31548/law2019.03.012>.
19. Жегулін. Б. Новий погляд на делікт, теоретичні та практичні проблеми інституту деліктної відповідальності. *Юридичний вісник*. 2021. № 5. С. 84-92. URL: <https://doi.org/10.32837/yuv.v0i5.2250>.
20. Карнаух Б. Відшкодування шкоди, завданої іншою особою (стаття 1172 Цивільного кодексу України). *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 11. С. 29-33. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2020/11/5.pdf>.
21. Карнаух Б. Деліктна відповідальність органів публічної влади за цивільним кодексом України. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. № 3. С. 19-24. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2021/3/4.pdf>.
22. Карнаух Б. Співучасть у делікті, або що слід розуміти під завданням шкоди «спільними діями або бездіяльністю». *Нове українське право*. 2022. № 2. С. 44-52. URL: <https://doi.org/10.51989/NUL.2022.2.6>.
23. Маковій В.П. Темпоральні величини у парадигмі модернізації цивільного законодавства. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2021. № 3 (112). С. 148-153. URL: <https://visnik.dduvs.in.ua/wp-content/uploads/2022/02/PDF/NV-3-2021-148-153.pdf>
24. Маковій В.П. Часові категорії в універсальних положеннях забор'язального права. Теоретичні та практичні проблеми застосування норм цивільного, трудового та господарського прав сучасних умовах : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 23 лист. 2018 р.) : у 2 ч. – Дніпро : Видавець Біла К. О, 2018. С. 58 - 60. URL: <http://dspace.oduvs.edu.ua/bitstream/123456789/1298/1/%d0%9c%d0%b0%d0%ba%d0%be%d0%b2%d0%b8%d0%b9%20%d0%97%d0%b1%d1%96%d1%80%d0%bd%d0%b8%d0%ba%20%d0%94%d0%bd%d1%96%d0%bf%d1%80%d0%be%20%2c%2011.2018%20%d1%87%201.pdf>

25. Резніченко С.В., Церковна О.В. Підстави звільнення працівника ОВС від цивільно-правової відповідальності за завдання шкоди : монографія. Одеса : ОДУВС, 2014. 176 с. URL: <http://dspace.oduvs.edu.ua/bitstream/123456789/376/1/%D0%9C%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D1%8F%20%D0%A0%D0%B5%D0%B7%D0%BD%D1%96%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE%20%D0%A1.%D0%92.%20%D0%A6%D0%B5%D1%80%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%B0%20%D0%9E.%D0%92.%20%D0%9F%D1%96%D0%B4%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%B2%D0%B8%20%D0%B7%D0%B2%D1%96%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D0%BF%D1%80%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%B2%D0%BD%D0%B8%D0%BA%D0%B0%20%D0%9E%D0%92%D0%A1%20%D0%B2%D1%96%D0%B4%20%D1%86%D0%B8%D0%B2%D1%96%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE-%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D1%97%20%D0%B2%D1%96%D0%B4%D0%BF%D0%BE%D0%B2%D1%96%D0%B4%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96%20%D0%B7%D0%B0%20%D0%B7%D0%B0%D0%BF%D0%BE%D0%B4%D1%96%D1%8F%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D1%88%D0%BA%D0%BE%D0%B4%D0%B8.pdf>

ТЕМА № 5. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ ІЗ ЗАПОДІЯННЯ ШКОДИ ДЖЕРЕЛОМ ПІДВИЩЕНОЇ НЕБЕЗПЕКИ.

Лекція

План лекції

1. Особливості відшкодування шкоди, завданої джерелом підвищеної небезпеки.
2. Особливості суб'єктного складу зобов'язань з відшкодування шкоди, завданої джерелом підвищеної небезпеки.
3. Відшкодування шкоди, внаслідок взаємодії джерел підвищеної небезпеки.

Зміст лекції

Поняття джерела підвищеної небезпеки: теоретичний аспект. Ознаки джерела підвищеної небезпеки. Види джерел підвищеної небезпеки. Особи, правомочні на відшкодування шкоди. Порядок відшкодування шкоди. Підстави звільнення володільця джерела підвищеної небезпеки від обов'язку відшкодування. Шкода, завдана внаслідок взаємодії кількох джерел підвищеної небезпеки.

Особливості відшкодування ядерної шкоди. Право на відшкодування ядерної шкоди та розмір відшкодування. Підстави звільнення від відповідальності за завдану ядерну шкоду.

Самостійна робота

Ознайомитись із планом семінарського заняття, питаннями, що належать до цієї теми.

Опрацювати конспект лекції з даної теми, звернувши, при цьому увагу на поняття та ознаки джерела підвищеної небезпеки; суб'єктивний склад зобов'язань із заподіяння шкоди джерелом підвищеної небезпеки; умови відповідальності у зобов'язаннях із заподіяння шкоди джерелом підвищеної небезпеки; звільнення від відповідальності за заподіяння шкоди джерелом підвищеної небезпеки.

Опрацювати рекомендовану для вивчення теми літературу, законспектувати окремі положення, що стосуються питань теми, або зробити нотатки, групуючи їх за певними ознаками.

Рекомендується зробити у робочому зошиті план відповіді на кожне питання, яке виноситься на розгляд під час семінарського заняття.

Самостійно розглянути наступні питання:

1. Проаналізуйте обставини, що звільняють від відповідальності володільця джерела підвищеної небезпеки.
2. Суб'єктивний склад в зобов'язаннях з відшкодування шкоди, завданої джерелом підвищеної небезпеки.
3. Особливості відшкодування шкоди, завданої внаслідок взаємодії кількох джерел підвищеної небезпеки.
4. Підстави звільнення від відповідальності за завдану ядерну шкоду.

Семінарське заняття

Питання

1. Поняття та ознаки джерела підвищеної небезпеки.
2. Суб'єктивний склад зобов'язань із заподіяння шкоди джерелом підвищеної небезпеки.
3. Умови відповідальності у зобов'язаннях із заподіяння шкоди джерелом підвищеної небезпеки.
4. Звільнення від відповідальності за заподіяння шкоди джерелом підвищеної небезпеки.

Мета заняття: закріпити знання здобувачів вищої освіти щодо поняття та ознак джерела підвищеної небезпеки; суб'єктивного складу зобов'язань із заподіяння шкоди джерелом підвищеної небезпеки; умов відповідальності у зобов'язаннях із заподіяння шкоди джерелом підвищеної небезпеки; звільнення від відповідальності за заподіяння шкоди джерелом підвищеної небезпеки.

Завдання для самостійної роботи:

1. Визначте, які з перерахованих випадків заподіяння шкоди є ситуаціями заподіяння шкоди джерелом підвищеної небезпеки:

- псування одягу пасажирів в автобусі через неправильне поводження сусіднього пасажирів з запальничкою;
- ушкодження здоров'я в результаті необережного пострілу третьої особи з мисливської зброї на полюванні;
- наїзд на людину автомобіля, який рухався самостійно;
- смерть в результаті неправильно проведеної операції (лікарської помилки);
- ушкодження здоров'я в результаті вибуху працюючого телевізора, придбаного в магазині.

2. Розв'язати ситуаційні завдання.

Ситуаційне завдання 1.

Кружкін з сином Васею, 8 років, що тримав на руках кошеня, в Струківському парку зустрілися з Нурієвим, який вигулював на довгому повідку бійцівську собаку без намордника. Кошеня зашипіло на собаку, і та, кинувшись на нього, вчепилася в руку Васі, якою він прикривав кошеня. Кружкін, вихопивши з кишені мисливський ніж, завдав їм кілька ударів собаці. Нурієв кинувся на Кружкіна і, відбираючи в нього ніж, поранив собі руку. Розлютившись, Нурієв став бити Кружкіна кулаками, а коли той впав - ногами. В результаті цього інциденту у Кружкіна виявилось зламаним ребро, у Васі - прокушена рука до кістки, а собака - померла. Кружкін пред'явив в суд позов до Нурієву, в якому зажадав відшкодування шкоди, заподіяної його здоров'ю і здоров'ю сина. Нурієв подав до суду зустрічний позов до Кружкіну, в якому зажадав відшкодування вартості дорогої вбитої собаки.

Проаналізуйте ситуацію. Який обсяг і характер відшкодування шкоди, заподіяної ушкодженням здоров'я Кружкіну Нурієвим, а також Васі - собакою Нурієва? Чи правомірна вимога Нурієва до Кружкіну про відшкодування вартості вбитої собаки. Дайте аргументовану відповідь.

Ситуаційне завдання 2.

Жінка, переходячи по пішохідному переходу на зелений сигнал світлофора, була збита автомобілем, за кермом якого перебував водій - літній пенсіонер. Жінка залишилася жива, отримавши численні травми, а також втративши довгоочікувану дитину (перебувала на сьомому місяці вагітності). Було з'ясовано, що жінка протягом 10 років не могла завагітніти і тільки після довготривалого лікування це сталося. Встановлено, що після того, що сталося, вона не зможе більше мати дітей. Після цієї звістки жінка впадає в важку депресію, лікування в такому стані затягується. Хворобливі стани,

отримані в результаті травм, з часом прогресують і погіршують стан здоров'я. Перебуваючи тривалий час на лікарняному, а також, отримавши травму руки, жінка змушена залишити улюблену роботу ювеліра. Відсутність дітей призводить до розпаду сім'ї. За порадою знайомих жінка звертається до суду з вимогою про відшкодування шкоди, заподіяної джерелом підвищеної небезпеки, і компенсації їй моральної шкоди.

Проаналізуйте ситуацію. Чи матиме потерпіла жінка право на відшкодування шкоди заподіяної джерелом підвищеної небезпеки? Дайте аргументовану відповідь.

Ситуаційне завдання 3.

Путова вийшла з своїм псом породи лабрадор погуляти на території сусідньої школи. У цей час із школи вийшов учитель фізкультури Іванкін, який злякався собаки, хотів перестрибнути через паркан, але зачепився, впав, зламав ногу і порвав штани. Іванкін звернувся до суду з позовом до Путової про відшкодування шкоди (вартість штанів, не отриманий заробіток за три місяці внаслідок травми, витрати на лікування ноги), заподіяної джерелом підвищеної небезпеки — собакою. Путова проти позовних вимог заперечувала, пояснюючи, що її пес не може розглядатись як джерело підвищеної небезпеки. Під час прогулянки він не нападав на Іванкіна і взагалі не звертав на нього уваги, проти чого не заперечував і сам постраждалий.

Проаналізуйте ситуацію. Яке рішення повинен прийняти суд? Дайте аргументовану відповідь.

Ситуаційне завдання 4.

Мухін припаркував свій легковий автомобіль біля супермаркету, однак двері не замкнув. 15-річний Кротов заволодів автомобілем і на першому ж світлофорі вчинив аварію. Співробітники поліції склали акт дорожньо-транспортної пригоди (ДТП). Кротова було затримано на місці події, його вину встановлено: пошкоджено два автомобілі. Мухін і власник автомобіля, що постраждав від дій Кротова, звернулися до суду із позовами про відшкодування заподіяної шкоди. Кротов проти позовних вимог заперечував, посилаючись на те, що він як не повнолітній не може бути притягнутий до відповідальності. Крім того, автомобіль, в який він врізався, було застраховано і обидва позивачі мали страхові поліси на випадок цивільної відповідальності.

Проаналізуйте ситуацію. Яке рішення повинен винести суд? Як відшкодовується шкода, заподіяна внаслідок взаємодії кількох джерел підвищеної небезпеки? Дайте обґрунтовану відповідь.

Рекомендована література:

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України від 28 червня 1996р. № 254к/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. ст.141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Цивільний кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 р. № 435-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 40-44. ст. 356. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
3. Цивільний процесуальний кодекс України : Закон України від 18 березня 2004 р. №1618-IV. Відомості Верховної Ради України. 2004. № 40-41, 42. ст. 492. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>
4. Сімейний кодекс України : Закон України від 10 січня 2002 р. Відомості Верховної Ради України. 2002. № 21-22. ст. 135. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14>
5. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини : Закон України від 23 лютого 2006р. Відомості Верховної Ради України. 2006. № 30. Ст. 260. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15>

Базова:

6. Вплив інтеграційних тенденцій на розвиток національного права : матеріали міжнародної науково-практичної конференції м. Одеса, 25 лютого 2022 р. / редкол. В.П. Маковій та ін. – Одеса, ОДУВС, 2022. 204 с.
7. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України / за заг. ред. Короса С.О. Київ : ВД «Професіонал», 2019. 1152 с.
8. Науково-практичний коментар Цивільного процесуального кодексу України / за заг. ред. Короса С.О. Київ : ВД «Професіонал», 2019. 496 с.
9. Особливості застосуванні рішень Європейського союзу з прав людини при розгляді цивільних справ : навч. посіб. Львів : ЛьвДУВС, 2019. 404 с.
10. Проблемні питання правоохоронної та правозахисної діяльності в контексті євроінтеграційних тенденцій : матеріали міжнародної курсантсько-студентської наук.-практ. конф., м. Одеса, 30 квітня 2022 р. / редкол. В. П. Маковій, та ін. Одеса, ОДУВС, 2022. 478 с.
11. Цивільне право України. Договірні та недоговірні зобов'язання : підручник / за ред. С.С. Бичкової. Київ : Правова єдність, 2014. 496 с.
12. Цивільне право України. Загальна частина : підручник. / за ред. І.А. Бірюкова, Ю.О. Заїки. Київ : Правова єдність, 2014. 510 с.
13. Цивільне право України. Особлива частина : підручник / за ред. Р.Б. Шишки. Київ : Ліра-К, 2015. 1024 с.
14. Цивільне право України. Особлива частина : підручник. / за

ред.В.Г. Фазикоша, С.Б. Булеци. Київ : Знання, 2013. 751 с.

15. Цивільне процесуальне право України : навч. посіб. / за ред. Н.Ю. Голубевої. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2019. 436 с.

16. Цивільний процесуальний кодекс України : науково-практичний коментар / за заг. ред. М.М. Ясинка. Київ : Алерта, 2018. 604 с.

Допоміжна:

17. Борисова Ю.Є. Підстави виникнення деліктних зобов'язань у цивільному праві України та США. *Вісник ОНУ імені І. І. Мечникова*. Правознавство. 2019. Т. 24. Вип. 1(34). С. 193-200. URL: [https://doi.org/10.18524/2304-1587.2019.1\(34\).170643](https://doi.org/10.18524/2304-1587.2019.1(34).170643).

18. Горіславська І.В. Елементи деліктної відповідальності у процесі конвергенції правових систем. *ПРАВО. ЛЮДИНА. ДОВКІЛЛЯ*. 2019. № 3. Том 10. С. 94-102. URL: <http://dx.doi.org/10.31548/law2019.03.012>.

19. Жегулін. Б. Новий погляд на делікт. теоретичні та практичні проблеми інституту деліктної відповідальності. *Юридичний вісник*. 2021. № 5. С. 84-92. URL: <https://doi.org/10.32837/yuv.v0i5.2250>.

20. Карнаух Б. Відшкодування шкоди, завданої іншою особою (стаття 1172 Цивільного кодексу України). *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 11. С. 29-33. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2020/11/5.pdf>.

21. Карнаух Б. Деліктна відповідальність органів публічної влади за цивільним кодексом України. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. № 3. С. 19-24. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2021/3/4.pdf>.

22. Карнаух Б. Співучасть у делікті, або що слід розуміти під завданням шкоди «спільними діями або бездіяльністю». *Нове українське право*. 2022. № 2. С. 44-52. URL: <https://doi.org/10.51989/NUL.2022.2.6>.

23. Маковій В.П. Темпоральні величини у парадигмі модернізації цивільного законодавства. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2021. № 3 (112). С. 148-153. URL: <https://visnik.dduvs.in.ua/wp-content/uploads/2022/02/PDF/NV-3-2021-148-153.pdf>

24. Маковій В.П. Часові категорії в універсальних положеннях зобов'язального права. Теоретичні та практичні проблеми застосування норм цивільного, трудового та господарського права в сучасних умовах : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 23 лист. 2018 р.) : у 2 ч. – Дніпро : Видавець Біла К. О., 2018. С. 58 - 60. URL: <http://dspace.oduvs.edu.ua/bitstream/123456789/1298/1/%d0%9c%d0%b0%d0%ba%d0%be%d0%b2%d0%b8%d0%b9%20%d0%97%d0%b1%d1%96%d1%80%d0%bd%d0%bb8%d0%ba%20%d0%94%d0%bd%d1%96%d0%bf%d1%80%d0%be%20%2c%2011.2018%20%d1%87%201.pdf>

25. Резніченко С.В., Церковна О.В. Підстави звільнення працівника ОВС від цивільно-правової відповідальності за завдання шкоди : монографія. Одеса : ОДУВС, 2014. 176 с. URL:

<http://dspace.oduvs.edu.ua/bitstream/123456789/376/1/%D0%9C%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D1%8F%20%D0%A0%D0%B5%D0%B7%D0%BD%D1%96%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE%20%D0%A1.%D0%92.%20%D0%A6%D0%B5%D1%80%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%B0%20%D0%9E.%D0%92.%20%D0%9F%D1%96%D0%B4%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%B2%D0%B8%20%D0%B7%D0%B2%D1%96%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B5%D0%BD%D0%B%D1%8F%20%D0%BF%D1%80%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%B2%D0%BD%D0%B8%D0%BA%D0%B0%20%D0%9E%D0%92%D0%A1%20%D0%B2%D1%96%D0%B4%20%D1%86%D0%B8%D0%B2%D1%96%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE-%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D1%97%20%D0%B2%D1%96%D0%B4%D0%BF%D0%BE%D0%B2%D1%96%D0%B4%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96%20%D0%B7%D0%B0%20%D0%B7%D0%B0%D0%BF%D0%BE%D0%B4%D1%96%D1%8F%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D1%88%D0%BA%D0%BE%D0%B4%D0%B8.pdf>

ТЕМА № 6. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ ІЗ ЗАПОДІЯННЯ ШКОДИ ВНАСЛІДОК НЕДОЛІКІВ ТОВАРІВ, РОБІТ (ПОСЛУГ).

Лекція

План лекції:

1. Особливості відшкодування шкоди, завданої недоліками товарів, робіт (послуг)
2. Право на відшкодування шкоди внаслідок недоліків товарів, робіт (послуг).

Зміст лекції

Особливості правового регулювання відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків товарів, робіт (послуг). Підстави відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків товару, робіт (послуг). Особи, зобов'язані відшкодувати шкоду, завдану внаслідок недоліків товарів, робіт (послуг). Строк придатності та гарантійний строк, як обов'язкова категорія в зобов'язаннях з відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків товарів, робіт (послуг).

Проблеми відповідальності за шкоду, заподіяну недоліками товарів, неналежним виконанням робіт і наданням послуг. Строки відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків товару, робіт (послуг).

Особливості відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків товару, що є рухомих майном.

Самостійна робота

Ознайомитись із планом семінарського заняття, питаннями, що належать до цієї теми.

Опрацювати конспект лекції з даної теми, звернувши, при цьому увагу на особливості відшкодування шкоди, завданої недоліками товарів, робіт (послуг); елементи даного виду деліктних зобов'язань.

Опрацювати рекомендовану для вивчення теми літературу, законспектувати окремі положення, що стосуються питань теми, або зробити нотатки, групуючи їх за певними ознаками.

Рекомендується зробити у робочому зошиті план відповіді на кожне питання, яке виноситься на розгляд під час семінарського заняття.

Самостійно розглянути наступні питання:

1. Права споживача у разі придбання ним товару неналежної якості.
2. Права споживача у разі порушення виконавцем умов договору про виконання робіт і надання послуг.
3. Як законодавство захищає право споживача на безпеку товарів (робіт, послуг)?
4. Охарактеризувати підстави та порядок відповідальності виробника (виконавця, продавця) за шкоду, завдану товарами (роботами, послугами) неналежної якості.

Семінарське заняття

Питання

1. Підстави відшкодування шкоди, заподіяної внаслідок недоліків товарів, робіт (послуг).
2. Суб'єктивний склад зобов'язання із заподіяння шкоди внаслідок недоліків товарів, робіт (послуг).
3. Звільнення від відшкодування шкоди, заподіяної внаслідок недоліків товарів, робіт (послуг).

Мета заняття: закріпити знання здобувачів вищої освіти щодо підстав відшкодування шкоди, заподіяної внаслідок недоліків товарів, робіт (послуг); суб'єктивного складу зобов'язання із заподіяння шкоди внаслідок недоліків товарів, робіт (послуг); звільнення від відшкодування шкоди, заподіяної внаслідок недоліків товарів, робіт (послуг).

Завдання для самостійної роботи:

1. На підставі аналізу ст. 6 Закону України «Про захист прав споживачів» складіть схему змісту права споживача на належну якість продукції.
2. Розв'язати ситуаційні завдання.

Ситуаційне завдання 1.

Панов з нагоди весілля подарував свій племінниці телевізор з гарантійним строком якості 7 років. Однак через 5 років після продажу телевізор вибухнув, у результаті чого згоріла повністю кімната, де знаходився телевізор, опіки отримала донька племінниці. Племінниця звернулась до суду із позовною заявою до Панова про відшкодування майнової шкоди, завданої вибухом телевізора.

Проаналізуйте ситуацію. У якому розмірі повинен відшкодувати шкоду Панов? Хто несе відповідальність за шкоду, завдану внаслідок недоліків товарів, робіт (послуг)? Дайте аргументовану відповідь.

Ситуаційне завдання 2.

Для Аначкіна згідно із договором підряду було збудовано будинок. Через 12 років у результаті землетрусу він зазнав повного руйнування. Експертизою встановлено, що будинок розвалився внаслідок порушень технологічних правил будівництва (недодержання пропорцій цементу та піску у бетонних конструкціях, заміна профілю металевих конструкцій на менші тощо). Аначкін звернувся до суду із позовною заявою про відшкодування підрядником завданої шкоди. Підрядник проти позову заперечував, посилаючись на строк позовної давності.

Проаналізуйте ситуацію. Яке рішення має прийняти суд? Відповідь обґрунтуйте.

Ситуаційне завдання 3.

Десятирічний син Нотової у крамниці ТОВ «Піротехніка» (далі — ТОВ) купив піротехнічні засоби (ракети) з метою запуску під час Нового року. Під час запуску кілька з них вибухнули, в результаті чого було завдано опіки дітям, серед них і сину Нотової, які змушені були довгий час лікуватись. Нотова звернулась до ТОВ з вимогою про відшкодування витрат на лікування дітей. ТОВ проти цього заперечувало.

Проаналізуйте ситуацію. Чи може бути покладено відшкодування шкоди на ТОВ «Піротехніка»? Дайте аргументовану відповідь.

Рекомендована література:

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України від 28 червня 1996р. № 254к/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. ст.141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Цивільний кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 р. № 435-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 40-44. ст. 356. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
3. Цивільний процесуальний кодекс України : Закон України від 18

березня 2004 р. №1618-IV. Відомості Верховної Ради України. 2004. № 40-41, 42. ст. 492. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>

4. Сімейний кодекс України : Закон України від 10 січня 2002 р. Відомості Верховної Ради України. 2002. № 21-22. ст. 135. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14>

5. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини : Закон України від 23 лютого 2006р. Відомості Верховної Ради України. 2006. № 30. Ст. 260. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15>

Базова:

6. Вплив інтеграційних тенденцій на розвиток національного права : матеріали міжнародної науково-практичної конференції м. Одеса, 25 лютого 2022 р. / редкол. В.П. Маковій та ін. – Одеса, ОДУВС, 2022. 204 с.

7. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України / за заг. ред. Короєда С.О. Київ : ВД «Професіонал», 2019. 1152 с.

8. Науково-практичний коментар Цивільного процесуального кодексу України / за заг. ред. Короєда С.О. Київ : ВД «Професіонал», 2019. 496 с.

9. Особливості застосуванні рішень Європейського союзу з прав людини при розгляді цивільних справ : навч. посіб. Львів : ЛьвДУВС, 2019. 404 с.

10. Проблемні питання правоохоронної та правозахисної діяльності в контексті євроінтеграційних тенденцій : матеріали міжнародної курсантсько-студентської наук.-практ. конф., м. Одеса, 30 квітня 2022 р. / редкол. В. П. Маковій, та ін. Одеса, ОДУВС, 2022. 478 с.

11. Цивільне право України. Договірні та недоговірні зобов'язання : підручник / за ред. С.С. Бичкової. Київ : Правова єдність, 2014. 496 с.

12. Цивільне право України. Загальна частина : підручник. / за ред. І.А. Бірюкова, Ю.О. Заїки. Київ : Правова єдність, 2014. 510 с.

13. Цивільне право України. Особлива частина : підручник / за ред. Р.Б. Шишки. Київ : Ліра-К, 2015. 1024 с.

14. Цивільне право України. Особлива частина : підручник. / за ред. В.Г. Фазикоша, С.Б. Булеци. Київ : Знання, 2013. 751 с.

15. Цивільне процесуальне право України : навч. посіб. / за ред. Н.Ю. Голубевої. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2019. 436 с.

16. Цивільний процесуальний кодекс України : науково-практичний коментар / за заг. ред. М.М. Ясинка. Київ : Алерта, 2018. 604 с.

Допоміжна:

17. Борисова Ю.Є. Підстави виникнення деліктних зобов'язань у цивільному праві України та США. *Вісник ОНУ імені І. І. Мечникова*. Правознавство. 2019. Т. 24. Вип. 1(34). С. 193-200. URL:

[https://doi.org/10.18524/2304-1587.2019.1\(34\).170643](https://doi.org/10.18524/2304-1587.2019.1(34).170643).

18. Горіславська І.В. Елементи деліктної відповідальності у процесі конвергенції правових систем. *ПРАВО. ЛЮДИНА. ДОВКІЛЛЯ*. 2019. № 3. Том 10. С. 94-102. URL: <http://dx.doi.org/10.31548/law2019.03.012>.

19. Жегулін. Б. Новий погляд на делікт. теоретичні та практичні проблеми інституту деліктної відповідальності. *Юридичний вісник*. 2021. № 5. С. 84-92. URL: <https://doi.org/10.32837/yuv.v0i5.2250>.

20. Карнаух Б. Відшкодування шкоди, завданої іншою особою (стаття 1172 Цивільного кодексу України). *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 11. С. 29-33. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2020/11/5.pdf>.

21. Карнаух Б. Деліктна відповідальність органів публічної влади за цивільним кодексом України. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. № 3. С. 19-24. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2021/3/4.pdf>.

22. Карнаух Б. Співучасть у делікті, або що слід розуміти під завданням шкоди «спільними діями або бездіяльністю». Нове українське право. 2022. № 2. С. 44-52. URL: <https://doi.org/10.51989/NUL.2022.2.6>.

23. Маковій В.П. Темпоральні величини у парадигмі модернізації цивільного законодавства. Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. 2021. № 3 (112). С. 148-153. URL: <https://visnik.dduvs.in.ua/wp-content/uploads/2022/02/PDF/NV-3-2021-148-153.pdf>

24. Маковій В.П. Часові категорії в універсальних положеннях забор'язального права. Теоретичні та практичні проблеми застосування норм цивільного, трудового та господарського права в сучасних умовах : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 23 лист. 2018 р.) : у 2 ч. – Дніпро : Видавець Біла К. О, 2018. С. 58 - 60. URL: <http://dspace.oduvs.edu.ua/bitstream/123456789/1298/1/%D0%9C%D0%B0%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9%20%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%94%D0%BD%D1%96%D0%BF%D1%80%D0%BE%20%2C%2011.2018%20%D1%87%201.pdf>

25. Резніченко С.В., Церковна О.В. Підстави звільнення працівника ОВС від цивільно-правової відповідальності за завдання шкоди : монографія. Одеса : ОДУВС, 2014. 176 с. URL: <http://dspace.oduvs.edu.ua/bitstream/123456789/376/1/%D0%9C%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D1%8F%20%D0%A0%D0%B5%D0%B7%D0%BD%D1%96%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE%20%D0%A1%D0%92.%20%D0%A6%D0%B5%D1%80%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%B0%20%D0%9E.%D0%92.%20%D0%9F%D1%96%D0%B4%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%B2%D0%B8%20%D0%B7%D0%B2%D1%96%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D0%BF%D1%80%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%B2%D0%BD%D0%B8%D0%BA%D0%B0%20%D0%9E%D0%92%D0%A1%20%D0%B2%D1%96%D0%B4%20%D1%86%D0%B8%D0%B2%D1%96%D0%BB%D1%87%D0%9C%D0%BD%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9%20%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%94%D0%BD%D1%96%D0%BF%D1%80%D0%BE%20%2C%2011.2018%20%D1%87%201.pdf>

8C%D0%BD%D0%BE-

%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D1%97%
20%D0%B2%D1%96%D0%B4%D0%BF%D0%BE%D0%B2%D1%96%D0%B4
%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96%
20%D0%B7%D0%B0%20%D0%B7%D0%B0%D0%BF%D0%BE%D0%B4%D1
%96%D1%8F%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D1%88%D0%BA%D0%BE%
D0%B4%D0%B8.pdf

ТЕМА №7. ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ЗАПОДІЯННЯ ШКОДИ.

Лекція

План лекції

1. Теоретичні аспекти цивільно-правової відповідальності
2. Дискусійні питання щодо складу цивільного правопорушення.
3. Особливості звільнення від цивільно-правової відповідальності

Зміст лекції

Поняття, ознаки та функції цивільно-правової відповідальності.

Види та форми цивільно-правової відповідальності.

Підстави та умови цивільно-правової відповідальності.

Підстави звільнення та виключення цивільно-правової відповідальності.

Відповідальність «за вину» та відповідальність «без вини».

Самостійна робота

Ознайомитись із планом семінарського заняття, питаннями, що належать до цієї теми.

Опрацювати конспект лекції з даної теми, звернувши, при цьому увагу на поняття, ознаки та функції цивільно-правової відповідальності за заподіяння шкоди; підстави та умови цивільно-правової відповідальності; підстави звільнення та виключення цивільно-правової відповідальності; відповідальність «за вину» та відповідальність «без вини».

Опрацювати рекомендовану для вивчення теми літературу, законспектувати окремі положення, що стосуються питань теми, або зробити нотатки, групуючи їх за певними ознаками.

Рекомендується зробити у робочому зошиті план відповіді на кожне питання, яке вноситься на розгляд під час семінарського заняття.

Самостійно розглянути наступні питання:

1. Зміст цивільно-правової відповідальності за завдання шкоди.
2. Проаналізувати поняття «цивільно-правова відповідальність» та «деліктні зобов'язання».

Питання

1. Поняття, ознаки та функції цивільно-правової відповідальності за заподіяння шкоди.
2. Підстави та умови цивільно-правової відповідальності.
3. Підстави звільнення та виключення цивільно-правової відповідальності.
4. Відповідальність «за вину» та відповідальність «без вини».

Мета заняття: закріпити знання здобувачів вищої освіти щодо поняття, ознак та функцій цивільно-правової відповідальності за заподіяння шкоди; підстав та умов цивільно-правової відповідальності; підстав звільнення та виключення цивільно-правової відповідальності; відповідальності «за вину» та відповідальності «без вини».

Завдання для самостійної роботи:

1. Через вину орендарів, одного з складських приміщень, пожежею було пошкоджено 2 сусідні складські приміщення. Власники 2-х сусідніх складських приміщень пред'явили до орендаря та орендодавця позов про відшкодування наступних збитків:

А) суми, на яку зменшилась вартість складського приміщення внаслідок заподіяних пожежею збитків;

Б) упущеної вигоди за час, протягом якого будуть проводитись ремонтні, відновлювальні роботи;

В) вартість ремонту, визначеного у відповідності із складеним підрядником – будівельною організацією, кошторисом;

Г) суми страхового відшкодування, яку отримали б власники, якщо б складські приміщення були застрахованими.

Охарактеризуйте, які суми підлягають відшкодуванню?

2. Розв'язати ситуаційні завдання.

Ситуаційне завдання 1.

Міщенко та Мальцев проходили ввечері біля адміністративного будівлі заводу «Стальканат» і побачили вогонь в одному з вікон першого поверху. Вони викликали пожежну охорону, а самі тим часом зламали вікно і стали гасити вогонь підручними засобами. До приїзду пожежників їм вдалося частково погасити пожежу, але при цьому у Міщенка згоріла куртка, якою він гасив полум'я, а Мальцев дістав травму, для лікування якої він витратив певну суму грошей. Міщенко та Мальцев звернулися до адміністрації заводу з вимогою про відшкодування заподіяних їм збитків.

Проаналізуйте ситуацію. Яка відповідальність заводу у даному випадку? Дайте обґрунтовану відповідь.

Ситуаційне завдання 2.

16-ти річний Вітя Маленко та його одноліток Віталій Макаров – слюсар заводу, зробили саморобний вибуховий пристрій та підірвали його у сусідньому дворі. Під час вибуху пошкоджено автомобіль, що стояв у дворі, та гараж інваліда Королькова. Власник автомашини та Корольков звернулися до батьків Маленко та Макарова з вимогою про відшкодування заподіяної шкоди.

Проаналізуйте ситуацію. Хто буде нести відповідальність у даному випадку і в якому розмірі? Відповідь обґрунтуйте.

Ситуаційне завдання 3.

Громадянин Колесов їхав на мопеді вулицею. Раптом він втратив свідомість внаслідок серцевого нападу і наїхав на пішохода Данилова, що переходив вулицю на позначеному переході. Внаслідок наїзду Данилов отримав поранення і разом з Колесовим був доставлений у лікарню. Після одужання Данилов звернувся до суду з вимогою про відшкодування витрат з боку Колесова.

Проаналізуйте ситуацію. Яке рішення має прийняти суд? Дайте аргументовану відповідь.

Ситуаційне завдання 4.

Учні школи № 22 після закінчення занять гралися біля майстерні школи. В цей час в майстерні два учні займалися під наглядом вчителя праці прибиранням місця роботи. Один з учнів, що грали на дворі, зламав другому учню (Паливоди) палець руки. Батьки Паливоди звернулися до вчителя праці з вимогою про відшкодування витрат на лікування сина, посилаючись на те, що вчитель праці не здійснював належним чином догляд за учнями.

Проаналізуйте ситуацію. Хто повинен відшкодовувати витрати батьків Паливоди на лікування? Відповідь обґрунтуйте.

Ситуаційне завдання 5.

Рішенням місцевого суду Волошина, журналіста за фахом, було зобов'язано спростувати поширену ним у пресі інформацію щодо позивача Громова, який займав поважну посаду в органах державної влади. На користь позивача також було стягнуто 20 тис. грн. компенсації моральної шкоди. Ухвалою суду апеляційної інстанції сума компенсації була зменшена до 5 тис. грн.

Волошин добровільно виконав рішення суду, сплативши грошову суму, спростувавши поширену інформацію, а також публічно вибачився, однак оскаржив попередні судові рішення до суду касаційної інстанції. При розгляді справи касаційною інстанцією було встановлено неправильне застосування судами матеріального закону, а саме, що межі втручання

Волошина у приватні справи Громова й зміст поширеної ним інформації відповідають статусу Громова як публічної особи. Крім того, було вказане на те, що судами попередніх інстанцій не була прийнята до уваги практика Європейського суду з прав людини щодо аналогічних питань. Суд касаційної інстанції попередні судові рішення скасував і у позові Громова відмовив.

Волошин, посилаючись на статтю 56 Конституції України, пред'явив позов з вимогами компенсувати йому завдану шкоду, оскільки вважав, що він постраждав унаслідок судової помилки та прийняття незаконного рішення, а публічне спростування поширеної інформації становило для нього вкрай принизливу дію.

Дайте юридичний аналіз справи.

Рекомендована література:

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України від 28 червня 1996р. № 254к/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. ст.141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Цивільний кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 р. № 435-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 40-44. ст. 356. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
3. Цивільний процесуальний кодекс України : Закон України від 18 березня 2004 р. №1618-IV. Відомості Верховної Ради України. 2004. № 40-41, 42. ст. 492. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>
4. Сімейний кодекс України : Закон України від 10 січня 2002 р. Відомості Верховної Ради України. 2002. № 21-22. ст. 135. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14>
5. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини : Закон України від 23 лютого 2006р. Відомості Верховної Ради України. 2006. № 30. Ст. 260. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15>

Базова:

6. Вплив інтеграційних тенденцій на розвиток національного права : матеріали міжнародної науково-практичної конференції м. Одеса, 25 лютого 2022 р. / редкол. В.П. Маковій та ін. – Одеса, ОДУВС, 2022. 204 с.
7. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України / за заг. ред. Короеда С.О. Київ : ВД «Професіонал», 2019. 1152 с.
8. Науково-практичний коментар Цивільного процесуального кодексу України / за заг. ред. Короеда С.О. Київ : ВД «Професіонал», 2019. 496 с.
9. Особливості застосуванні рішень Європейського союзу з прав людини при розгляді цивільних справ : навч. посіб. Львів : ЛьвДУВС, 2019. 404 с.

10. Проблемні питання правоохоронної та правозахисної діяльності в контексті євроінтеграційних тенденцій : матеріали міжнародної курсантсько-студентської наук.-практ. конф., м. Одеса, 30 квітня 2022 р. / редкол. В. П. Маковій, та ін. Одеса, ОДУВС, 2022. 478 с.

11. Цивільне право України. Договірні та недоговірні зобов'язання : підручник / за ред. С.С. Бичкової. Київ : Правова єдність, 2014. 496 с.

12. Цивільне право України. Загальна частина : підручник. / за ред. І.А. Бірюкова, Ю.О. Заїки. Київ : Правова єдність, 2014. 510 с.

13. Цивільне право України. Особлива частина : підручник / за ред. Р.Б. Шишки. Київ : Ліра-К, 2015. 1024 с.

14. Цивільне право України. Особлива частина : підручник. / за ред. В.Г. Фазикоша, С.Б. Булеци. Київ : Знання, 2013. 751 с.

15. Цивільне процесуальне право України : навч. посіб. / за ред. Н.Ю. Голубевої. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2019. 436 с.

16. Цивільний процесуальний кодекс України : науково-практичний коментар / за заг. ред. М.М. Ясинка. Київ : Алерта, 2018. 604 с.

Допоміжна:

17. Борисова Ю.Є. Підстави виникнення деліктних зобов'язань у цивільному праві України та США. *Вісник ОНУ імені І. І. Мечникова*. Правознавство. 2019. Т. 24. Вип. 1(34). С. 193-200. URL: [https://doi.org/10.18524/2304-1587.2019.1\(34\).170643](https://doi.org/10.18524/2304-1587.2019.1(34).170643).

18. Горіславська І.В. Елементи деліктної відповідальності у процесі конвергенції правових систем. *ПРАВО. ЛЮДИНА. ДОВКІЛЛЯ*. 2019. № 3. Том 10. С. 94-102. URL: <http://dx.doi.org/10.31548/law2019.03.012>.

19. Жегулін. Б. Новий погляд на делікт. теоретичні та практичні проблеми інституту деліктної відповідальності. *Юридичний вісник*. 2021. № 5. С. 84-92. URL: <https://doi.org/10.32837/yuv.v0i5.2250>.

20. Карнаух Б. Відшкодування шкоди, завданої іншою особою (стаття 1172 Цивільного кодексу України). *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 11. С. 29-33. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2020/11/5.pdf>.

21. Карнаух Б. Деліктна відповідальність органів публічної влади за цивільним кодексом України. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. № 3. С. 19-24. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2021/3/4.pdf>.

22. Карнаух Б. Співучасть у делікті, або що слід розуміти під завданням шкоди «спільними діями або бездіяльністю». *Нове українське право*. 2022. № 2. С. 44-52. URL: <https://doi.org/10.51989/NUL.2022.2.6>.

23. Маковій В.П. Темпоральні величини у парадигмі модернізації цивільного законодавства. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2021. № 3 (112). С. 148-153. URL: <https://visnik.dduvs.in.ua/wp-content/uploads/2022/02/PDF/NV-3-2021-148-153.pdf>

24. Маковій В.П. Часові категорії в універсальних положеннях

забов'язального права. Теоретичні та практичні проблеми застосування норм цивільного, трудового та господарського права в сучасних умовах : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 23 лист. 2018 р.) : у 2 ч. – Дніпро : Видавець Біла К. О., 2018. С. 58 – 60. URL: <http://dspace.oduvs.edu.ua/bitstream/123456789/1298/1/%d0%9c%d0%b0%d0%ba%d0%be%d0%b2%d0%b8%d0%b9%20%d0%97%d0%b1%d1%96%d1%80%d0%bd%d0%b8%d0%ba%20%d0%94%d0%bd%d1%96%d0%bf%d1%80%d0%be%20%2c%2011.2018%20%d1%87%201.pdf>

25. Резніченко С.В., Церковна О.В. Підстави звільнення працівника ОВС від цивільно-правової відповідальності за завдання шкоди : монографія. Одеса : ОДУВС, 2014. 176 с. URL: <http://dspace.oduvs.edu.ua/bitstream/123456789/376/1/%D0%9C%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D1%8F%20%D0%A0%D0%B5%D0%B7%D0%BD%D1%96%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE%20%D0%A1.%D0%92.%20%D0%A6%D0%B5%D1%80%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%B0%20%D0%9E.%D0%92.%20%D0%9F%D1%96%D0%B4%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%B2%D0%B8%20%D0%B7%D0%B2%D1%96%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D0%BF%D1%80%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%B2%D0%BD%D0%B8%D0%BA%D0%B0%20%D0%9E%D0%92%D0%A1%20%D0%B2%D1%96%D0%B4%20%D1%86%D0%B8%D0%B2%D1%96%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE-%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D1%97%20%D0%B2%D1%96%D0%B4%D0%BF%D0%BE%D0%B2%D1%96%D0%B4%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96%20%D0%B7%D0%B0%20%D0%B7%D0%B0%D0%BF%D0%BE%D0%B4%D1%96%D1%8F%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D1%88%D0%BA%D0%BE%D0%B4%D0%B8.pdf>

Оцінювання результатів освітньої діяльності.

Система оцінювання передбачає накопичення 100 балів з кожної навчальної дисципліни, які перераховуються в національну шкалу та шкалу оцінювання ЄКТС.

Встановлюються: максимальні суми балів за виконання завдань у рамках аудиторної, самостійної роботи та модульної контрольної роботи - 60 балів;
40 балів - за виконання завдань, винесених на підсумковий контроль.

ДЛЯ ДЕННОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ			
Поточний контроль			Підсумковий контроль
Аудиторна робота	Самостійна робота	Модульна контрольна робота	
≤ 30	≤ 20	≤ 10	
≤ 60			≤ 40
Підсумкова оцінка у випадку заліку (П) = ПК+ 3 ≤ 100			
Підсумкова оцінка у випадку складання екзамену (П) = ПК+Е ≤100			
ДЛЯ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ			
Поточний контроль			Підсумковий контроль
Аудиторна робота	Самостійна робота		
≤ 20	≤ 40		
≤ 60			≤ 40
Підсумкова оцінка у випадку заліку (П) = ПК+ 3 ≤ 100			
Підсумкова оцінка у випадку складання екзамену (П) = ПК+Е ≤100			

Здобувач вищої освіти, як додатковий здобуток за наукову роботу в межах навчальної дисципліни може отримати до 10 балів, при цьому загальна сума накопичувальних балів не повинна перевищувати 100.

Оцінювання компетентностей здобувача вищої освіти з навчальної дисципліни та виставлення підсумкової кількості балів за аудиторну роботу здійснюється шляхом встановлення відповідного рівня знань за кожне навчальне заняття та виставлення балів від 3 до 5. Підсумкова кількість балів визначається, як сума всіх отриманих під час проведення навчальних занять балів розділена на кількість семінарських/практичних занять, передбачених тематичним планом у семестрі та помножена на коефіцієнт відповідності максимально можливого балу:

$$ПК = \frac{\sum ПК}{КЗ} \times KB,$$

де:

ПК – підсумкова кількість балів за аудиторну роботу;

$\Sigma_{\text{пк}}$ – сума всіх отриманих балів за семінарські/практичні заняття;

КЗ – кількість семінарських/практичних занять, передбачених тематичним планом за семестр;

КВ – коефіцієнт відповідності максимально можливого балу (6 – для денної форми навчання; 4 – для заочної форми навчання).

Здобувач вищої освіти може отримати «5» балів за умови, що він дуже добре орієнтується в матеріалі, приймав активну участь у занятті та надав повну відповідь на питання семінарського заняття, або на додаткове питання науково-педагогічного працівника, навів приклади, висловив та аргументував власну точку зору, або суттєво доповнював більше трьох разів відповіді колег, не допустивши помилок. Також у «5» балів може бути оцінено виступ з доповіддю або рефератом, які було підготовлено з використанням декількох джерел інформації, а під час виступу тему розкрито повно.

Здобувач вищої освіти може отримати «4» бали за умови, що він достатньо добре орієнтується в матеріалі, приймає активну участь у занятті, доповнюючи колег, знає основні визначення та факти з теми семінарського заняття, надав правильну, але не зовсім повну відповідь, висловлює власну думку, але не може змістовно її аргументувати, йому складно навести приклади. Також у «4» балів може бути оцінено виступ здобувача з доповіддю або рефератом, які було підготовлено з використанням одного джерела інформації, а під час виступу тему розкрито не повно.

Здобувач вищої освіти може отримати «3» бали за умови, якщо не приймає активної участі в семінарському занятті та не висловлює цікавості до матеріалу, йому складно дати визначення понять, відповідає фрагментарно та спутано, допускає помилки, не орієнтується у темі, власної думки не має, або висловлюючи її відмовляється аргументувати. Також у «3» балів може бути оцінено виступ здобувача з доповіддю або рефератом, які містять мізерний обсяг інформації, або застарілі данні.

Під час навчальних занять на денній формі навчання науково-педагогічний працівник може поставити оцінку «2» (незадовільно). Незадовільна оцінка «2» ставиться за умови незнання здобувачем вищої освіти значної частини навчального матеріалу за змістом відповідної теми навчальної дисципліни, що міститься в основних рекомендованих нормативних та базових джерелах, допустив істотні помилки у відповідях на поставлені питання, виявив невміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач, відмовився від відповіді та/або не вирішив практичне завдання. Незадовільна оцінка «2» потребує перескладання та в загальну суму накопичення балів не враховується.

Підсумкова кількість балів за самостійну роботу з навчальної дисципліни визначається науково-педагогічним працівником, як сума отриманих здобувачем вищої освіти балів за всі види виконаних завдань, які

передбачені відповідними методичними матеріалами із зазначенням балів за виконання кожної самостійної роботи відповідно до тематичного плану.

Модульна контрольна робота є обов'язковою для здобувачів вищої освіти денної форми навчання. Кожна кафедра самостійно визначає і розробляє форму проведення модульної контрольної роботи, структуру завдань, систему та критерії оцінювання результатів їх виконання. До модульної контрольної роботи допускаються всі здобувачі вищої освіти.

Умови допуску здобувача вищої освіти до складання підсумкового контролю:

Для денної форми навчання:

- сума балів поточного контролю не менше ніж 36;
- має не більше трьох невідпрацьованих пропусків;
- має не більше трьох невідпрацьованих незадовільних оцінок за поточний контроль.

Для заочної форми навчання:

- сума балів поточного контролю не менше ніж 36.

З метою підвищення поточного рейтингу успішності здобувач вищої освіти має право перескладати аудиторну та самостійну роботу відповідно до графіку, встановленого науково-педагогічним працівником до підсумкового контролю і не більше двох пропусків та/або незадовільних оцінок у один робочий день.

Здобувач вищої освіти, який за результатами поточного контролю накопив менше 60 балів, зобов'язаний скласти підсумковий контроль.

Здобувач вищої освіти, який за результатами поточного контролю протягом семестру накопив 60 балів, має можливість:

- не складати підсумковий контроль і отримати накопичену кількість балів як підсумкову оцінку;
- складати підсумковий контроль відповідно до розкладу.

Недопущення здобувача вищої освіти до підсумкового контролю прирівнюється до незадовільної оцінки. Питання про недопущення здобувача вищої освіти до підсумкового контролю вирішує науково-педагогічний працівник та здійснює відповідний запис «не допущено» в заліково-екзаменаційної відомості.

Здобувач вищої освіти, який недопущений до складання підсумкового контролю, має право скласти його під час визначеного окремим графіком для ліквідації академічної заборгованості, попередньо досягнувши всіх умов допуску.

Відсутність здобувача вищої освіти, який накопив менше 60 балів за поточний контроль на підсумковому контролі без поважної причини прирівнюється до незадовільної оцінки. Такий здобувач вищої освіти має право скласти підсумковий контроль під час ліквідації академічної заборгованості визначеним окремим графіком.

Здобувач вищої освіти зобов'язаний попередити деканат/інститут про свою можливу відсутність на підсумковому контролі до його початку. Здобувач вищої освіти, який був відсутній на підсумковому контролі з поважних причин, які підтверджені відповідними документами, за рішенням декана факультету (директора інституту) може скласти пропущений підсумковий контроль у визначений деканатом час.

Здобувач вищої освіти, який за результатами поточного та підсумкового контролю сумарно накопичив менше 60-ти балів, допускається до повторного перескладання підсумкового контролю після закінчення екзаменаційної сесії, але до початку наступного семестру чи атестації.

Здобувач вищої освіти, який за результатами заліково-екзаменаційної сесії має академічну заборгованість з трьох і більше освітніх компонентів, відраховується з Університету.

Критерії оцінювання знань

Оцінка “відмінно”/ А – виставляється, якщо здобувач вищої освіти має глибокі і системні знання, вміє узагальнювати теоретичний матеріал, співвідносити загальні знання з конкретними ситуаціями; оволодів навиками аналізу, моделювання та адекватного оцінювання ситуації; обізнаний з науковими працями вітчизняних та зарубіжних фахівців в даній галузі; матеріал викладає логічно, послідовно, переконливо і аргументовано.

Оцінка “добре”/ В, С – виставляється, якщо здобувач вищої освіти показав достатній рівень знання курсу; надав правильні, але не зовсім повні визначення термінів; засвоїв основи аналітичного методу; допускає незначні неточності в розкритті окремих теоретичних положень.

Оцінка “задовільно”/ D, E – виставляється, якщо здобувач вищої освіти в цілому засвоїв теоретичний матеріал курсу навчальної дисципліни, але декламує із деякими упущеннями при визначенні основних явищ та процесів; намагається висловити своє ставлення до проблемних питань, хоча і не зовсім аргументовано; вміє аналізувати набуті теоретичні знання і співвідносити їх з конкретними ситуаціями; викладає матеріал непослідовно, неточно, з наявними помилками.

Оцінка “незадовільно”/ FX, F – виставляється, якщо здобувач вищої освіти виявив слабкі (відсутні) знання теоретичного матеріалу навчальної дисципліни; не зміг дати визначення основних категорій та явищ; відсутні знання основних норм і визначень; матеріал викладається непослідовно, нелогічно, фрагментарно та з допущенням помилок.

Оцінка А, В, С, D, E / “зараховано” – виставляється, якщо здобувач вищої освіти виявив достатньо повні знання матеріалу навчальної дисципліни; вміє узагальнювати теоретичний матеріал, співвідносити загальні знання з конкретними ситуаціями, дає правильні, хоча і не завжди

повні відповіді на поставлені запитання; допускає неточності у розкритті окремих теоретичних положень, норм та визначень.

Оцінка “не зараховано” – виставляється, якщо здобувач вищої освіти виявив слабкі знання або повну неготовність щодо вивчення ним матеріалу навчальної дисципліни; не зміг дати визначення основних термінів та визначень; викладає матеріал непослідовно, нелогічно, фрагментарно, неточно, стисло; відсутня переконливість у викладенні матеріалу.

Шкала оцінювання знань: національна та ECTS

За внутрішньою шкалою навчального закладу в балах	За шкалою ECTS /За національною шкалою	
	Вноситься до відомості	
	екзамен	Залік
90 – 100	A/Відмінно	A,B,C, D, E /Зараховано
82-89	B/Добре	
74-81	C/Добре	
64-73	D/Задовільно	
60-63	E/Задовільно	
35-59	FX/Незадовільно	Не зараховано
	з можливістю повторного складання	
0-34	F/Незадовільно	Не зараховано
	з обов'язковим повторним курсом	

ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Перелік питань для підготовки до заліку

1. Поняття недоговірних зобов'язань.
2. Функції недоговірних зобов'язань.
3. Абсолютні права та абсолютні обов'язки.
4. Поняття деліктних зобов'язань.
5. Структурні елементи деліктних зобов'язань.
6. Кредитор та боржник у деліктному зобов'язанні.
7. Об'єкт деліктного зобов'язання.
8. Зміст деліктного зобов'язання.
9. Склад деліктного порушення.
10. Поняття та загальна характеристика правопорушення (делікту).
11. Дія та бездіяльність у деліктних зобов'язаннях.
12. Шкода у деліктному зобов'язанні.
13. Причинний зв'язок між правопорушенням та шкодою у деліктному зобов'язанні.
14. Вина як підстава для деліктної відповідальності.
15. Презумпція вини у деліктних зобов'язаннях.
16. Види та порядок відшкодування шкоди.
17. Зобов'язання, що виникають із заподіяння шкоди правомірними діями.
18. Види та загальна характеристика деліктних зобов'язань.
19. Майнова і немайнова (моральна) шкода в деліктних зобов'язаннях: поняття і загальна характеристика.
20. Загальні положення про відшкодування шкоди.
21. Особливості деліктної відповідальності.
22. Підстави і порядок відшкодування моральної шкоди.
23. Відшкодування моральної шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю фізичної особи.
24. Відшкодування шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю фізичної особи внаслідок непереборної сили.
25. Відшкодування шкоди, завданої правомірними діями.
26. Відшкодування шкоди, завданої у разі здійснення права на самозахист та у стані крайньої необхідності.
27. Відшкодування шкоди, завданої внаслідок неусунення загрози життю, здоров'ю, майну фізичної особи або майну юридичної особи.
28. Наслідки неусунення загрози життю, здоров'ю, майну фізичної особи або майну юридичної особи.
29. Відшкодування шкоди, завданої прийняттям закону про припинення права власності на певне майно.

30. Відшкодування юридичною або фізичною особою шкоди, завданої їхнім працівником чи іншою особою.
31. Відповідальність підприємницьких товариств, кооперативів за шкоду, завдану їхнім учасником (членом).
32. Відшкодування шкоди, завданої малолітньою особою.
33. Відшкодування шкоди, завданої кількома малолітніми особами.
34. Відшкодування шкоди, завданої неповнолітньою особою.
35. Відшкодування шкоди, завданої кількома неповнолітніми особами.
36. Відшкодування шкоди, завданої неповнолітньою особою після набуття нею повної цивільної дієздатності.
37. Відшкодування шкоди батьками, позбавленими батьківських прав.
38. Відшкодування шкоди, завданої недієздатною фізичною особою.
39. Відшкодування шкоди, завданої фізичною особою, цивільна дієздатність якої обмежена.
40. Відшкодування шкоди, завданої фізичною особою, яка не усвідомлювала значення своїх дій та (або) не могла керувати ними.
41. Поняття та підстави для відповідальності за шкоду, завдану фізичній або юридичній особі незаконними рішеннями, дією чи бездіяльністю органів влади та їх посадовими особами.
42. Поняття та підстави для відповідальності за шкоду, завдану фізичній або юридичній особі в результаті прийняття органами державної влади нормативно-правового акта, якого було визнано незаконним і скасовано.
43. Поняття “посадова” або “службова” особа.
44. Поняття шкоди, завданої фізичній особі незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органу дізнання, попереднього (досудового) слідства, прокуратури або суду.
45. Підстави та межі відповідальності за шкоду, завдану незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органу дізнання, попереднього (досудового) слідства, прокуратури або суду.
46. Відповідальність за шкоду, завдану фізичній або юридичній особі внаслідок постановлення судом незаконного рішення в цивільній справі.
47. Порядок відшкодування шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органу дізнання, попереднього (досудового) слідства, прокуратури або суду.
48. Поняття та роль самообмови у деліктних зобов’язаннях.
49. Відшкодування майнової шкоди фізичній особі, яка потерпіла від злочину.
50. Відшкодування шкоди, завданої спільно кількома особами.
51. Право зворотної вимоги до винної особи.

52. Способи відшкодування шкоди, завданої майну потерпілого, урахування вини потерпілого і матеріального становища фізичної особи, яка завдала шкоди.

53. Відшкодування шкоди особою, яка застрахувала свою цивільну відповідальність.

54. Поняття джерела підвищеної небезпеки та шкоди, заподіяної ним.

55. Підстави для відповідальності за шкоду, заподіяну джерелом підвищеної небезпеки.

56. Структура зобов'язань з відшкодування шкоди, заподіяної джерелом підвищеної небезпеки.

57. Межі відшкодування шкоди, заподіяної джерелом підвищеної небезпеки.

58. Відповідальність особи, яка неправомірно заволоділа транспортним засобом, механізмом, іншим об'єктом.

59. Обставини, що звільняють володільця джерела підвищеної небезпеки від відповідальності.

60. Взаємодія джерел підвищеної небезпеки, відшкодування шкоди, завданої спільними діями.

61. Страхування цивільної відповідальності володільців транспортних засобів і інших джерел підвищеної небезпеки.

62. Правові засади та підстави цивільно-правової відповідальності за ядерну шкоду.

63. Правові засади обов'язкового страхування цивільної відповідальності за ядерну шкоду.

64. Відповідальність оператора ядерної установки за ядерну шкоду.

65. Порядок відшкодування ядерної шкоди.

66. Межі цивільної відповідальності за ядерну шкоду.

67. Участь держави у відшкодуванні ядерної шкоди.

68. Фінансове забезпечення цивільної відповідальності за ядерну шкоду.

69. Відшкодування шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я.

70. Відшкодування шкоди, завданої фізичній особі під час виконання нею договірних зобов'язань.

71. Визначення заробітку (доходу), втраченого внаслідок каліцтва або іншого ушкодження здоров'я фізичної особи.

72. Визначення доходу, втраченого внаслідок каліцтва або іншого ушкодження здоров'я фізичної особи-підприємця.

73. Відшкодування шкоди, завданої каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я малолітньої або неповнолітньої особи.

74. Відшкодування шкоди, завданої каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я фізичної особи, яка в момент завдання шкоди не працювала.

75. Відшкодування шкоди, завданої смертю потерпілого.
76. Суб'єкти відшкодування шкоди, завданої смертю потерпілого.
77. Розмір відшкодування шкоди, завданої смертю потерпілого.
78. Розмір відшкодування шкоди особам, які втратили годувальника.
79. Відшкодування витрат на поховання.
80. Порядок відшкодування шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю потерпілого.
81. Збільшення або зменшення розміру відшкодування шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю потерпілого.
82. Перерахування та збільшення розміру відшкодування шкоди, завданої смертю годувальника,
83. Відшкодування шкоди у разі припинення юридичної особи, зобов'язаної відшкодувати шкоду.
84. Відшкодування витрат на лікування особи, яка потерпіла від злочину.
85. Обов'язок держави відшкодувати шкоду, завдану каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю внаслідок злочину.
86. Підстави відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків товарів, робіт (послуг).
87. Склад деліктного зобов'язання з відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків товарів, робіт (послуг).
88. Суб'єктний склад зобов'язання з відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків товарів, робіт (послуг).
89. Особи, зобов'язані відшкодовувати шкоду, завдану внаслідок недоліків товарів, робіт (послуг).
90. Строки відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків товарів, робіт (послуг).

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України від 28 червня 1996р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. ст.141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Цивільний кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 р. № 435-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 40-44. ст. 356. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
3. Цивільний процесуальний кодекс України : Закон України від 18 березня 2004 р. №1618-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 40-41, 42. ст. 492. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>
4. Сімейний кодекс України : Закон України від 10 січня 2002 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 21-22. ст. 135. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14>
5. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини : Закон України від 23 лютого 2006р. *Відомості Верховної Ради України*. 2006. № 30. Ст. 260. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15>

Базова:

6. Вплив інтеграційних тенденцій на розвиток національного права : матеріали міжнародної науково-практичної конференції м. Одеса, 25 лютого 2022 р. / редкол. В.П. Маковій та ін. – Одеса, ОДУВС, 2022. 204 с.
7. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України / за заг. ред. Короєда С.О. Київ : ВД «Професіонал», 2019. 1152 с.
8. Науково-практичний коментар Цивільного процесуального кодексу України / за заг. ред. Короєда С.О. Київ : ВД «Професіонал», 2019. 496 с.
9. Особливості застосуванні рішень Європейського союзу з прав людини при розгляді цивільних справ : навч. посіб. Львів : ЛьвДУВС, 2019. 404 с.
10. Проблемні питання правоохоронної та правозахисної діяльності в контексті євроінтеграційних тенденцій : матеріали міжнародної курсантсько-студентської наук.-практ. конф., м. Одеса, 30 квітня 2022 р. / редкол. В. П. Маковій, та ін. Одеса, ОДУВС, 2022. 478 с.
11. Цивільне право України. Договірні та недоговірні зобов'язання : підручник / за ред. С.С. Бичкової. Київ : Правова єдність, 2014. 496 с.
12. Цивільне право України. Загальна частина : підручник. / за ред. І.А. Бірюкова, Ю.О. Заїки. Київ : Правова єдність, 2014. 510 с.
13. Цивільне право України. Особлива частина : підручник / за ред. Р.Б. Шишки. Київ : Ліра-К, 2015. 1024 с.

14. Цивільне право України. Особлива частина : підручник. / за ред.В.Г. Фазикоша, С.Б. Булеци. Київ : Знання, 2013. 751 с.
15. Цивільне процесуальне право України : навч. посіб. / за ред. Н.Ю. Голубевої. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2019. 436 с.
16. Цивільний процесуальний кодекс України : науково-практичний коментар / за заг. ред. М.М. Ясинка. Київ : Алерта, 2018. 604 с.

Допоміжна:

17. Iryna Davydova, Olena Bernaz-Lukavetska, Vira Tokareva, Iryna Andriienko, Olena Tserkovna. Freedom of contract in the digital age and its implementation in modern technologies: theory and practice. *International Journal of Computer Science and Network Security*. VOL.21 No.12, December 2021, 544-548. URL: http://paper.ijcsns.org/07_book/202112/20211275.pdf
18. Makovii, V., Voloshyna, S., Kushnir, Y., Mykhailova, I., & Tsarenko, S. Contract for the Provision of Services and Labor Contract: A Comparative Analysis of Consequences for Parties Under Ukrainian Legislation. *European Journal of Sustainable Development*, 10(1), 466. URL: <https://ecsdev.org/ojs/index.php/ejsd/article/view/1184/1167>
19. Альтернативні способи вирішення цивільних спорів за законодавством України : навчальний посібник. За ред. канд. юрид. наук, доц. О. Б. Верби-Сидор. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. 416 с. URL: http://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/3835/1/verba-sydor_26-05-21.pdf.
20. Андієнко І.С. Особливості юридичної відповідальності у праві соціального забезпечення. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2020. № 3. С. 129-134. URL: <http://dspace.oduvs.edu.ua/bitstream/123456789/1748/1/25.pdf>
21. Атаманчук І.В., Моїсєєв Ю.О. До питання процесуально-правового механізму забезпечення позову в цивільному судочинстві. *Журнал східноєвропейського права*. 2020. № 78. С. 50-59. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/jousepr_2020_78_7
22. Баб'юк М., Руденко О. Правила інстанційної юрисдикції та наслідки їх порушення в цивільному судочинстві. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. № 5. С. 5-10. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2021/5/1.pdf>.
23. Берестова І., Романюк Я. Цивільно-процесуальні наслідки визнання Конституційним Судом України закону неконституційним (конституційним). *Вісник Львівського університету*. 2020. Вип. 70. С. 136-150. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vlnu_yu_2020_70_15.
24. Борисова Ю.Є. Підстави виникнення деліктних зобов'язань у цивільному праві України та США. *Вісник ОНУ імені І. І. Мечникова*.

Правознавство. 2019. Т. 24. Вип. 1(34). С. 193-200. URL: [https://doi.org/10.18524/2304-1587.2019.1\(34\).170643](https://doi.org/10.18524/2304-1587.2019.1(34).170643).

25. Гетманцев М. Електронні докази в цивільному процесі: практика застосування новел законодавства. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 2. с.19-23. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2019/2/5.pdf>

26. Горіславська І.В. Елементи деліктної відповідальності у процесі конвергенції правових систем. *ПРАВО. ЛЮДИНА. ДОВКІЛЛЯ*. 2019. № 3. Том 10. С. 94-102. URL: <http://dx.doi.org/10.31548/law2019.03.012>

27. Діденко Л. В. Напрями дослідження інституту цивільних процесуальних відносин. *Соціальне право*. 2018. № 1. С. 192-202. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sopr_2018_1_23.

28. Жегулін. Б. Новий погляд на делікт. теоретичні та практичні проблеми інституту деліктної відповідальності. *Юридичний вісник*. 2021. № 5. С. 84-92. URL: <https://doi.org/10.32837/yuv.v0i5.2250>.

29. Жук А. Відновлення становища, що існувало до порушення, у системі способів захисту суб'єктивних цивільних прав. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. №1. С. 11-16. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2021/1/3.pdf>.

30. Жук А. Відновлення становища, яке існувало до порушення, як спосіб захисту корпоративних прав. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. № 4. С. 16-21. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2021/4/4.pdf>.

31. Занфірова Т.А., Айдинян А.В., Поширювальне тлумачення норм права в окремих рішеннях Конституційного суду України. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 1. С. 30-33. URL: http://lsei.org.ua/1_2022/4.pdf.

32. Iryna Davydov, Olena Bernaz-Lukavetska, Semen Reznichenko Certain aspects of personal data protection in the social network: european experience and legislative regulation in Ukraine Amazonia Investiga, 9(27), 383-390. URL: <https://amazoniainvestiga.info/index.php/amazonia/article/view/1255/1125>.

33. Карнаух Б. Відшкодування шкоди, завданої іншою особою (стаття 1172 Цивільного кодексу України). *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 11. С. 29-33. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2020/11/5.pdf>.

34. Карнаух Б. Деліктна відповідальність органів публічної влади за цивільним кодексом України. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. № 3. С. 19-24. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2021/3/4.pdf>.

35. Карнаух Б. Співучасть у делікті, або що слід розуміти під завданням шкоди «спільними діями або бездіяльністю». Нове українське право. 2022. № 2. С. 44-52. URL: <https://doi.org/10.51989/NUL.2022.2.6>.

36. Ключевський В. І. Електронне судочинство: шляхи впровадження та зарубіжний досвід. *Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування*. 2020. № 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ttpdu_2020_1_16.

37. Короєд С. О. Новий погляд на процесуальний статус відповідача

у цивільному судочинстві в аспекті вирішення похідних позовних вимог за новим Цивільним процесуальним кодексом України. *Держава і право. Юридичні і політичні науки*. 2020. Вип. 87. С. 65-75. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/dip_2020_87_8.

38. Круковес В. В. Проблемні питання стягнення штрафу за зловживання процесуальними правами в цивільному судочинстві України. *Вісник Південного регіонального центру Національної академії правових наук України*. 2019. № 19. С. 84-90. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vprc_2019_19_14

39. Маковій В.П. Темпоральні величини у парадигмі модернізації цивільного законодавства. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2021. № 3 (112). С. 148-153. URL: <https://visnik.dduvs.in.ua/wp-content/uploads/2022/02/PDF/NV-3-2021-148-153.pdf>

40. Маковій В.П. Часові категорії в універсальних положеннях забор'язального права. *Теоретичні та практичні проблеми застосування норм цивільного, трудового та господарського прав за сучасних умов* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 23 лист. 2018 р.) : у 2 ч. – Дніпро : Видавець Біла К. О, 2018. С. 58 - 60. URL: <http://dspace.oduvs.edu.ua/bitstream/123456789/1298/1/%d0%9c%d0%b0%d0%ba%d0%be%d0%b2%d0%b8%d0%b9%20%d0%97%d0%b1%d1%96%d1%80%d0%bd%d0%b8%d0%ba%20%d0%94%d0%bd%d1%96%d0%bf%d1%80%d0%be%20%2c%2011.2018%20%d1%87%201.pdf>

41. Московчук Д. Порівняльний аналіз законодавства України та країн англо-саксонської правової системи щодо подання доказів у цивільному процесі. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 4. С. 55-59. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2019/4/11.pdf>.

42. Панченко О. Розвиток інституту цивільно-правової відповідальності поліцейських в Україні. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. №1. С. 28-35. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2021/1/6.pdf>

43. Парасюк М.В., Парасюк В.М., Грабар Н.М. Цивільне право України (загальна частина) (у схемах та таблицях) : навч. посіб. Львів : Растр-7, 2020. 364 с. URL: <http://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/3289/1/%D0%9F%D0%B0%D1%80%D0%B0%D1%81%D1%8E%D0%BA%20-%20%D1%81%D1%85%D0%B5%D0%BC%D0%B8%202020.pdf>

44. Пільков К. Способи захисту права власності на землю та інше нерухоме майно: критика «книжного володіння». *Підприємництво, господарство і право*. 2021. № 4. С. 47-58. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2021/4/9.pdf>.

45. Примак В. Відшкодування шкоди, завданої у зв'язку з вакцинацією від COVID-19. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. № 6. С. 65-72. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2021/6/10.pdf>.

46. Приходько В. Ю., Радіонова П.С. Виконання судових рішень як

стадія цивільного процесу. *Журнал східноєвропейського права*. 2020. № 72. С. 53-60. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/jousepr_2020_72_9

47. Резніченко С.В., Церковна О.В. Підстави звільнення працівника ОВС від цивільно-правової відповідальності за завдання шкоди : монографія. Одеса : ОДУВС, 2014. 176 с. URL: <http://dspace.oduvs.edu.ua/bitstream/123456789/376/1/%D0%9C%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D1%8F%20%D0%A0%D0%B5%D0%B7%D0%BD%D1%96%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE%20%D0%A1.%D0%92.%20%D0%A6%D0%B5%D1%80%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%B0%20%D0%9E.%D0%92.%20%D0%9F%D1%96%D0%B4%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%B2%D0%B8%20%D0%B7%D0%B2%D1%96%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D0%BF%D1%80%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%B2%D0%BD%D0%B8%D0%BA%D0%B0%20%D0%9E%D0%92%D0%A1%20%D0%B2%D1%96%D0%B4%20%D1%86%D0%B8%D0%B2%D1%96%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE-%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D1%97%20%D0%B2%D1%96%D0%B4%D0%BF%D0%BE%D0%B2%D1%96%D0%B4%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96%20%D0%B7%D0%B0%20%D0%B7%D0%B0%D0%BF%D0%BE%D0%B4%D1%96%D1%8F%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D1%88%D0%BA%D0%BE%D0%B4%D0%B8.pdf>

48. Романадзе Л. Еволюція цивільного судочинства та медіації: зарубіжний досвід. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2020. № 1. С. 23–31. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/uazt_2020_1_5

49. Слинко Д.В. Загальні принципи юридичного процесу. *Порівняльно-аналітичне право*. № 1. 2019. С. 49-53. URL: http://www.pap.in.ua/1_2019/11.pdf

50. Цимбал В.О., Коваль Д.С., Родік Т.П. Європейський суд з прав людини як правова гарантія захисту прав людини в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 1. С. 103-106. URL: http://lsej.org.ua/1_2022/23.pdf.

51. Чванкін С. А. Використання електронних доказів у цивільних справах. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право*. 2021. Вип. 63. С. 165-170. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvuzhpr_2021_63_31

52. Щербак С.В., Кожевнікова А.В. Інформаційні технології та виконавчий процес. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 1. С. 117-121. URL: http://lsej.org.ua/1_2022/27.pdf.

Інформаційні ресурси

1. <http://rada.gov.ua/> - офіційний портал Верховної Ради України.

2. <http://court.gov.ua/> - офіційний портал Судової влади України.
3. <http://www.kmu.gov.ua/> - єдиний веб-портал органів виконавчої влади України.
4. <http://www.me.gov.ua/> - офіційний портал Міністерства економіки України.
5. <http://mvs.gov.ua> – портал МВС України.
6. <http://www.nbuv.gov.ua>. - офіційний сайт Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського.
6. <https://geneva.mfa.gov.ua/posolstvo/2610-wipo>. - офіційний сайт постійного представництва України при відділенні ООН та інших міжнародних організаціях у Женеві.
7. <http://dspace.onua.edu.ua/>. - репозитарій наукових публікацій НУ «ОЮА».
8. <http://dspace.oduvs.edu.ua/> - репозитарій наукових публікацій Одеського державного університету внутрішніх справ.
9. <http://pgp-journal.kiev.ua/> - офіційний сайт загальноукраїнського науково-практичного господарсько-правового журналу «Підприємництво, господарство і право».
10. <http://chascyvil.onua.edu.ua/index.php/chc/about> - офіційний сайт науково-практичного журналу «Часопис цивілістики».
11. <http://kyivchasprava.kneu.in.ua/index.php/kyivchasprava> - офіційний сайт науково-практичного журналу «Київський часопис права»

ДЛЯ НОТАТОК

This image shows a single sheet of white paper with horizontal blue or grey ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

ДЛЯ НОТАТОК

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

ДЛЯ НОТАТОК

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

Науково-методичне видання

Маковій В.П.
Церковна О.В.

**Збірник ситуаційних завдань з навчальної
дисципліни «Деліктні зобов'язання»**

Підп. до друку 26.12.2022. Формат 60х84/16.
Друк Rizo. Папір офсетний. Гарнітура Times.
Ум.-друк. арк. 3,72. Обл.-вид. арк. 4,0
Наклад 30 прим.

Надруковано з готового оригінал-макету
Редакційно-видавничий відділ
Одеського державного університету внутрішніх справ
м. Одеса, вул. Успенська, 1,

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДП № 3507 від 25.06.2009